

Broj: 03/10-50-19-409-1/12

Sarajevo, 29. 01. 2012.

Istraživanje broj: 107

Vrsta istraživanja:

KOMP – komparativni pregled

**PROPISI O ODUZIMANJU
IMOVINE STEČENE KRIVIČNIM DJELOM I
UPRAVLJANJU TOM IMOVINOM**

Pripremile:

Nihada Jeleč

Aida Osmanović

Istraživanje je namijenjeno poslanicima i delegatima, koji mogu postaviti dodatna pitanja, sugestije i komentare na email adresu: istrazivacki.sektor@parlament.ba.

Javnost Bosne i Hercegovine može komentirati radove, ali Istraživački sektor nema mogućnost da odgovara na komentare i diskutira o istraživanju.

Informacije navedene u sadržaju istraživanja važeće su u trenutku pripreme istraživanja i one se ne ažuriraju nakon objave istraživanja.

Istraživanje ne odražava zvaničan stav Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (PSBiH).

SADRŽAJ

SAŽETAK	3
UVOD	6
PREGLED PROPISA	8
BOSNA I HERCEGOVINA.....	8
HRVATSKA.....	15
SRBIJA	23
SLOVENIJA.....	30
ITALIJA.....	39
SLOVAČKA.....	42
IRSKA.....	44
UJEDINJENO KRALJEVSTVO.....	46
LITERATURA I IZVORI.....	48

SAŽETAK

„Oduzimanje imovine proistekle iz krivičnog djela postavlja princip da niko ne treba imati koristi od kriminala. Cilj oduzimanja nije samo preventivan i kazneni, već i da zaštiti interese oštećene stranke. Fokusiranje na imovinu proisteklu iz krivičnog djela u borbi protiv korupcije, organiziranog kriminala, pranja novca i drugih vrsta ekonomskog kriminala i u paralelnom provođenju integrirane finansijske istrage s ciljem da se identificira, zaplijeni i oduzme imovina proistekla iz krivičnog djela mora biti dio svake strategije borbe protiv organiziranog i teškog kriminala. Oduzimanje spomenute imovine ima brojne efekte:

- preventivni, jer je ekonomski profit razlog većine krivičnih djela;
- sprječava infiltraciju nezakonitih prihoda i korupcije u legalnu ekonomiju;
- uklanja instrumente za počinjenje budućih krivičnih djela;
- pomaže fokusiranje na rukovodstvo kriminalnih organizacija;
- podupire vladavinu prava i moralni princip da niko ne treba imati koristi od kriminala.“¹

U državama u Evropi postoje različita zakonodavna rješenja utvrđivanja, oduzimanja i upravljanja imovinom koja proističe iz krivičnog djela. Neka od njih navest ćemo u ovom istraživanju (Bosnu i Hercegovinu, Hrvatsku, Srbiju, Sloveniju, Italiju, Slovačku, Irsku i Veliku Britaniju).

U **Bosni i Hercegovini** nije potpuno proveden pravni okvir za zapljenu imovine, a oduzimanje imovine stečene krivičnim djelima i dalje je neujednačeno na čitavoj teritoriji države. Državni propisi koji definiraju ovu oblast su Krivični zakon BiH, Zakon BiH o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera i Zakon o izvršnom postupku BiH pred Sudom BiH. Na nižim nivoima ti propisi su entitetski krivični zakoni i Krivični zakon Brčko Distrikta BiH te Zakon o oduzimanju imovine stečene izvršenjem krivičnog djela RS. Uz sve to ipak nedostaju djelotvorne strukture za upravljanje oduzetom imovinom i njeno održavanje.

Najznačajniji pravni akt koji definira oduzimanje imovine proistekle iz krivičnog djela u **Hrvatskoj** je Zakon o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem. Po ovom Zakonu postupa se na temelju prijedloga tužioca, a postupak se može voditi prije, tokom i nakon okončanja krivičnog postupka i ne prekida se ni u slučaju smrti okrivljenika. U tim i drugim okolnostima imovina koja je stečena krivičnim djelom može se oduzeti ako je vjerojatno da je njena vrijednost najmanje 5.000 kuna (oko 1.300 KM). Imovinsku korist ostvarenu krivičnim djelom sud utvrđuje presudom. Državna tijela, banke i druge pravne i fizičke osobe dužne su, po nalogu suda, dostaviti podatke u vezi s utvrđivanjem činjenica potrebnih za donošenje odluka prema ovom Zakonu. Veliki značaj ima i Zakon o upravljanju državnom imovinom, kojim je propisano osnivanje Agencije za upravljanje državnom imovinom. Agencija ima nadležnost da upravlja i oduzetom imovinom. Novac oduzet prema odredbama ovog Zakona i novčana sredstva ostvarena prodajom imovine oduzete prema ovom Zakonu uplaćuju se na račun državnog budžeta.

Borba protiv organiziranog kriminala u **Srbiji** definirana je kao državni prioritet. Jedan od ključnih činilaca u toj borbi je Zakon o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela i primjenjuje se za organizirani kriminal, za krivična djela protiv privrede, neovlaštenu proizvodnju, držanje i stavljanje u promet opojnih droga itd.

¹ Golobinek, Robert 2006 Financial Investigations and Confiscation of Proceeds from Crime, *Council of Europe*, str. 9., izvor - internetska stranica Vijeća Evrope: www.coe.int/ (datum pristupa stranici: 16. januar 2012.)

Zakon propisuje da su organi nadležni za otkrivanje, oduzimanje i upravljanje imovinom proisteklom iz krivičnog djela javni tužilac, sud, organizaciona jedinica MUP-a nadležna za finansijsku istragu i Direkcija za upravljanje oduzetom imovinom. U Srbiji je uveden dodatni istražni instrument, finansijska istraga, u cilju utvrđivanja stvarnog porijekla imovine. Finansijska istraga pokreće se protiv vlasnika kada postoje osnovi sumnje da posjeduje znatnu imovinu proisteklu iz krivičnog djela. Državni i drugi organi, organizacije i javne službe dužni su Jedinici omogućiti uvid i dostaviti podatke, dokumente i druge predmete koji mogu poslužiti kao dokaz. Uvid i dostava tih predmeta ne mogu se uskratiti pozivanjem na obavezu čuvanja poslovne, službene, državne, odnosno vojne tajne. Javni tužilac može narediti bankarskoj ili drugoj finansijskoj organizaciji da Jedinici dostavi podatke o stanju poslovnih i ličnih računa i sefova vlasnika, a može i odobriti Jedinici da vrši automatsku obradu tih podataka. Oduzetom imovinom upravlja Direkcija sa pažnjom dobrog domaćina, odnosno dobrog stručnjaka.

U **Sloveniji** ne postoji poseban akt koji se odnosi na oduzimanje imovine proistekle iz krivičnog djela, već tu oblast definiraju krivično zakonodavstvo (Krivični zakonik i Zakon o krivičnom postupku) i porezno zakonodavstvo (Zakon o poreznom postupku i Zakon o poreznoj službi). Temeljni princip za utvrđivanje i oduzimanje takve imovine je taj da niko ne može zadržati imovinsku korist koja je stečena krivičnim djelom ili zbog njega. U Sloveniji je detaljno propisan postupak upravljanja oduzetom imovinom u Uredbi o postupanju s oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima i to predmetima koji su oduzeti u krivičnom postupku ili u vezi s njim, predmetima ili imovinom koja služi za privremeno osiguranje zahtjeva za oduzimanje imovinske koristi i predmetima ili imovinom koji su položeni kao kaucija.

Kada se govori o ovoj problematici, **Italija** je nezaobilazna država. Ključna institucija za kontrolu sticanja imovine je finansijska policija (*Guardia di Finanza*). Njeni glavni zadaci su sprječavanje, istraživanje i prijavljivanje finansijskih utaja itd. Posebno je važno njeno diskreciono pravo samostalnog istraživanja, pa italijanska finansijska policija može zahtijevati uvid u dokumente pojedinaca i preduzeća, uključujući i korespondenciju s poslovnim partnerima u bankama. Njena odgovornost je da kao finansijska policija štiti i brani javne finansije od svakog nezakonitog korištenja koje utiče na javne prihode i izdatke te da se kao ekonomska policija brine za sprječavanje i zaustavljanje svake moguće infiltracije štetne za ekonomsko i finansijsko djelovanje tržišta. Za obavljanje te misije postojeće zakonodavstvo joj daje posebna istražna ovlaštenja, mogućnost obavljanja preventivnih akcija, djelatnost obavještanja i finansijske kontrole na cijelom teritoriju. Organi finansijske policije sami daju inicijative i preduzimaju mjere prilikom istrage poreznih utaja, finansijskih prekršaja i drugih kršenja propisa. Nakon istrage, finansijska policija može po zakonu zahtijevati dokaz o zakonitosti stečene imovine - obrnuti dokazni teret. Imovinom konfiskovanom od kriminalnih zločinačkih mreža u ovoj zemlji upravlja Italijanska agencija za javnu imovinu (*Agenzia del Demanio*). Agencija je zadužena za ovu imovinu od časa kada je konfiskovana do njene dodjele za društvene ili institucionalne namjene.

U **Slovačkoj** je samo mjesec dana bio na snazi Zakon o dokazivanju izvora imovine. Namjena tog Zakona bila je stvaranje posebnog pravnog temelja za djelotvoran postupak protiv osoba koje nisu sposobne vjerodostojno dokazati porijeklo i način sticanja svoje imovine. Donesen je iz razloga što su postupci iz oblasti nezakonitog bogaćenja vođeni na osnovu krivičnog zakona (povezani s građanskim zakonom i drugim pravnim aktima, posebno poreznim) često bili nedjelotvorni. Zakon je važio za sve fizičke osobe koje ne mogu dokazati porijeklo svoje imovine. Njegovi zagovornici su posebno isticali njegovu potrebu u slučajevima funkcionera, visokih državnih činovnika i drugih osoba koje su bile važne prilikom donošenja ekonomskih ili finansijskih odluka od 1.1.1990. godine. Teret dokazivanja podijeljen je između

javnog tužioca i optuženih. Zakon o dokazivanju izvora imovine je u oktobru 2005. ukinuo slovački Ustavni sud.

U **Irskoj** je na snazi sistem građanske zaplijene imovine. Zakon o imovinskoj koristi stečenoj krivičnim djelom omogućuje nadležnom sudu da odredi osiguranje ili zamrzavanje različitih sredstava koja potiču iz krivičnih djela odnosno kada postoji sumnja o takvom izvoru, i također da oduzme i raspolaže tim sredstvima koliko god je to potrebno, te da se pobrine za druge poslove u vezi s tim. Zakon je zamišljen šire i nije vezan za konkretnu optužbu ili presudu za krivičnu radnju. U sredstva koja su predmet zakona spadaju nekretnine, pokretnine (npr. automobili), gotovina i drugi oblici sredstava. U Irskoj je 2005. godine uvedena i odredba o nepoštenom bogaćenju.

I u **Ujedinjenom Kraljevstvu** na snazi je Zakon o imovinskoj koristi stečenoj krivičnim djelima. Takvu imovinu od aprila 2008. godine oduzima i za nju brine Agencija za teška krivična djela (SOCA). Cilj oduzimanja imovine je da se spriječi njeno korištenje za finansiranje novih krivičnih djela. Rizik gubitka sredstava, prema uvjerenju britanskih stručnjaka, odvraća počinitelje od izvršenja krivičnih djela. Za razliku od krivičnog postupka u građanskoj zaplijeni, naglasak nije na pojedincu osuđenom zbog krivičnog djela, već na imovini koja je stečena krivičnim djelom.

Više detalja o propisima spomenutih država koji se odnose na otkrivanje, oduzimanje i upravljanje imovinom proisteklom iz krivičnog djela bit će navedeno u nastavku istraživanja.

„Jedan od glavnih motiva teškog i organiziranog kriminala je sticanje finansijske dobiti. Organizirane kriminalne grupe ulažu nezakonitu dobit u dalje nezakonite aktivnosti ili koriste pranje novca za njegovu legalizaciju i infiltraciju u cilju sticanja ekonomskog uticaja u društvu. Oduzimanje imovine proistekle iz krivičnog djela se sve više i više prepoznaje kao efikasno sredstvo u borbi protiv organiziranog kriminala, jer jedan zatvoreni član ili vođa kriminalne organizacije obično može biti zamijenjen drugim i njegovo zatvaranje ne zaustavlja kriminalne aktivnosti.“²

„Pravna teorija različito definira oduzimanje imovinske koristi proistekle iz krivičnog djela, i to kao sigurnosnu mjeru, kao posebnu mjeru ili kao mjeru krivičnopравниh sankcija. Međutim, danas se uveliko smatra da se radi o mješovitom kazneno-gradanskopravnom institutu *sui generis* čija je svrha u uspostavi stanja narušenog počinjenjem krivičnog djela i u zabrani nezakonitog bogaćenja kriminalnim djelatnostima.“³

„Globalizacija organiziranog kriminala predstavlja prijetnju društvima širom svijeta. Iz ovog razloga međunarodna zajednica je svoju pažnju usmjerila na pitanje oduzimanja imovine proistekle iz krivičnog djela i uvela, kroz različite zakonske instrumente, minimalne standarde za efikasan rad i saradnju u ovoj oblasti.“⁴ Navest ćemo samo neke najznačajnije.

Propisi Ujedinjenih nacija:

- Konvencija Ujedinjenih nacija protiv nezakonite trgovine drogama i psihotropnim tvarima (1988.);
- Konvencija Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organiziranog kriminala i njeni protokoli (2000.);
- Konvencija Ujedinjenih nacija protiv korupcije (2004);

Propisi Vijeća Evrope:

- Konvencija Vijeća Evrope o pranju, otkrivanju, privremenom oduzimanju i konfiskaciji dobiti stečene kriminalnim radnjama (1990);
- Konvencija Vijeća Evrope o pranju, otkrivanju, privremenom oduzimanju i konfiskaciji dobiti stečene kriminalnim radnjama i o finansiranju terorizma (2005.);

Propisi Evropske unije:

- Okvirna odluka o izvršenju naloga zamrzavanja imovine ili dokaza u Evropskoj uniji;
- Okvirna odluka o primjeni principa međusobnog priznavanja naloga za oduzimanje (2005.).

---

² Golobinek, Robert 2006, Financial Investigations and Confiscation of Proceeds from Crime, *Council of Europe*, str. 9., internetska stranica Vijeća Evrope: www.coe.int/ (datum pristupa stranici: 16. januar 2012.)

³ Derenčinović, D. (1999). Pravna priroda instituta oduzimanja imovinske koristi i njegovo značenje u prevenciji organiziranog kriminala. *Policija i sigurnost*, 8(3-4), str. 169. u Mujanović, Eldan 2011 Oduzimanje imovinske koristi pribavljene počinjenjem koruptivnih krivičnih djela (analiza pravnog okvira u Bosni i Hercegovini), *Transparency International Bosna i Hercegovina*, izvor – internetska stranica TI BiH: <http://ti-bih.org/wp-content/uploads/2011/03/Oduzimanje-imovinske-koristi-pribavljenje-pocinjenjem-koruptivnih-krivicnih-dijela-u-BiH.pdf> (datum pristupa stranici: 16. januar 2012.)

⁴ Golobinek, Robert 2006, Financial Investigations and Confiscation of Proceeds from Crime, *Council of Europe*, str. 7.

„Općenito, u provođenju mjere oduzimanja imovinske koristi proistekle iz krivičnog djela države često kombiniraju elemente krivičnog prava, krivičnog procesnog prava ili građanskog i upravnog prava, čime se stvaraju dovoljno fleksibilne mogućnosti za suzbijanje različitih oblika korupcije.⁵ U pravilu je ova materija uređena normama krivičnog zakonodavstva, odnosno, primjena ovog instituta se u većini država isključivo primjenjuje u toku vođenja krivičnog postupka. Na taj način kažemo da je u tim sistemima temelj oduzimanja imovinske koristi svaka sudska odluka kojom je utvrđeno da je počinjeno krivično djelo. S druge strane, postoje i ona zakonodavstva unutar kojih se može voditi građansko-pravni postupak kojim se utvrđuje postojanje nezakonito stečene imovinske koristi, ali pod uvjetom da se u istom predmetu paralelno vodi i krivični postupak u kojem se donosi konačna odluka o oduzimanju. U pogledu takvih zakonodavnih rješenja se javila i potreba za dodatnim istražnim instrumentima koji bi se primjenjivali s ciljem utvrđivanja stvarnog porijekla imovine u ovakvim okolnostima. Tako se javio i pojam finansijske istrage (imovinskih izvida) koja se vodi istovremeno sa istragom u krivičnom postupku, a koja ima za cilj prikupljanje svih relevantnih finansijskih i drugih povezanih podataka i informacija koji ukazuju na prirodu i porijeklo imovine za koju se sumnja da je pribavljena nezakonito. Preciznije rečeno, pod ovim pojmom se podrazumijeva prikupljanje, kontrolisanje, kompletiranje, obrada i analiziranje finansijskih i/ili povezanih podataka u svrhe provođenja zakona.⁶ Provođenje finansijske istrage (izvida) imperativ je kod složenih krivičnih djela privrednog kriminala, korupcijskih krivičnih djela i organiziranog kriminala. Bez provođenja finansijskih istraga najčešće u tim postupcima nije moguće utvrditi stečenu imovinsku korist, a samim time nije moguće ni njezino učinkovito oduzimanje.“⁷

Kada se govori o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela, potrebno je naglasiti postojanje instituta obrnutog dokaznog tereta, odnosno prebacivanje tereta dokazivanja na optuženu osobu. Ovaj institut su u svoje zakonodavstvo uvele neke države, npr. Italija, Velika Britanija, Irska, Poljska, Latvija, Grčka, Belgija, Danska, Austrija, a najčešće za imovinsku korist proisteklu iz teških krivičnih djela poput pranja novca, trgovine drogom i sl.

„U suštini, ovakva zakonska rješenja omogućavaju sudskim tijelima tih država da oduzmu imovinu za koju se sumnja da potiče iz kriminalne aktivnosti. Oduzimanje imovine se nalaže i pored toga što ne postoji ranije donesena krivična presuda ili dokaz o kriminalnoj aktivnosti u odnosu na osobu od koje se nezakonito stečena imovina oduzima. S druge strane, od te osobe se u ovakvim postupcima zahtijeva da sa ciljem zadržavanja sporne imovine, a na principu balansa mogućnosti (da li je s obzirom na svoje prihode objektivno mogla doći u posjed te imovine), dokaže njeno zakonito porijeklo.“⁸

---

⁵ United Nations, 2003, str. 88 u Mujanović, Eldan 2011 Oduzimanje imovinske koristi pribavljene počinjenjem koruptivnih krivičnih djela (analiza pravnog okvira u Bosni i Hercegovini), *Transparency International Bosna i Hercegovina*

⁶ Van Duyne, C. P., Pheijffer, M., Kuijl, G. H., Van Dijk, A. & Bakker, J.C.M. G. (2001). *Financial investigation of crime (A tool of the integral law enforcement approach)*, The Hague: Koninklijke Vermande u Mujanović, Eldan 2011 Oduzimanje imovinske koristi pribavljene počinjenjem koruptivnih krivičnih djela (analiza pravnog okvira u Bosni i Hercegovini), *Transparency International Bosna i Hercegovina*

⁷ Novosel, D. (2007). Finansijske istrage i progon pocinitelja gospodarskog kriminaliteta. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 14(2), str. 782. u Mujanović, Eldan 2011 Oduzimanje imovinske koristi pribavljene počinjenjem koruptivnih krivičnih djela (analiza pravnog okvira u Bosni i Hercegovini), *Transparency International Bosna i Hercegovina*

⁸ Alldridge, P. (2003). *Money Laundering Law (Forfeiture, Confiscation, Civil Recovery, Criminal Laundering and Taxation of the Proceeds of Crime)*. Oxford&Portland: Hart Publishing, str. 225 u Mujanović, Eldan 2011 Oduzimanje imovinske koristi pribavljene počinjenjem koruptivnih krivičnih djela (analiza pravnog okvira u Bosni i Hercegovini), *Transparency International Bosna i Hercegovina*

„Mjera oduzimanja imovinske koristi je zakonska kategorija krivičnog prava i o njezinom oduzimanju se odlučuje u krivičnom postupku. S druge strane, za samo oduzimanje imovinske koristi (nakon donošenja odluke o oduzimanju u krivičnom postupku) relevantni su propisi ovršnog (izvršnog) prava.“⁹

„U tom smislu se govori o sistemu oduzimanja nezakonito stečene imovinske koristi, kojeg trebaju činiti relevantni propisi i institucionalni kapaciteti koji će omogućiti efikasno otkrivanje (identificiranje), privremeno oduzimanje i upravljanje oduzetom imovinom, te, na koncu, njezino trajno, potpuno oduzimanje uz punu garanciju zaštite ljudskih prava i temeljnih sloboda (posebno prava na imovinu i pravično suđenje).“¹⁰

Posebno je važno pitanje upravljanja privremeno i trajno oduzetom imovinom proisteklom počinjenjem krivičnog djela kako bi se očuvala vrijednost te imovine. Zbog toga su države uvele *princip upravljanja dobrog domaćina* (Srbija, Hrvatska, Slovenija), a u svojim propisima su predvidjele i mogućnost davanja spomenute imovine na korištenje u svrhu javnog interesa.

PREGLED PROPISA

BOSNA I HERCEGOVINA

U propisima u Bosni i Hercegovini sadržane su odredbe koje se odnose na oduzimanje imovinske koristi proistekle iz krivičnog djela. Institut proširenog oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom u bosanskohercegovačko zakonodavstvo je prvi put uveden reformom krivičnog zakonodavstva 2003. godine,¹¹ a nešto detaljnije određen nedavnim izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine.¹² Sa propisima države Bosne i Hercegovine koji uređuju navedenu oblast usklađeni su zakoni u Federaciji Bosne i Hercegovine i Distriktu Brčko BiH, dok je u entitetu Republika Srpska 2010. godine donosen potpuno novi Zakon o oduzimanju imovine stečene izvršenjem krivičnog djela.¹³ Na osnovu analize postojećeg zakonodavstva može se zaključiti da je *“oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom unutar zakonodavstva u Bosni i Hercegovini uređeno na nejednak (fragmentiran), nesistematičan i neefikasan način”*¹⁴.

Donošenje i provedba odgovarajućeg zakonodavstva koje se odnosi na oduzimanje imovinske koristi stečene krivičnim djelima uvjet je koji i Evropska unija duže vrijeme stavlja pred Bosnu i Hercegovinu, a i sama država BiH je u svojoj Strategiji za borbu protiv korupcije 2009. - 2014. godine kao jedan od srednjoročnih strateških ciljeva postavila unaprjeđenje postupaka i primjenjivost

⁹ Derenčinović, D. (1999). Pravna priroda instituta oduzimanja imovinske koristi i njegovo značenje u prevenciji organiziranog kriminala. *Policija i sigurnost*, 8(3-4), str. 162. u Mujanović, Eldan 2011 Oduzimanje imovinske koristi pribavljene počinjenjem koruptivnih krivičnih djela (analiza pravnog okvira u Bosni i Hercegovini), *Transparency International Bosna i Hercegovina*

¹⁰ Mujanović, Eldan 2011 Oduzimanje imovinske koristi pribavljene počinjenjem koruptivnih krivičnih djela (analiza pravnog okvira u Bosni i Hercegovini), *Transparency International Bosna i Hercegovina*

¹¹ Krivični zakon Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BiH, br. 03/03

¹² Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona BiH, Službeni glasnik BiH, br. 8/10

¹³ Službeni glasnik RS, br. 12/10

¹⁴ Mujanović, Eldan 2011 Oduzimanje imovinske koristi pribavljene počinjenjem koruptivnih krivičnih djela (analiza pravnog okvira u Bosni i Hercegovini), *Transparency International Bosna i Hercegovina*

odredbi zakona o oduzimanju nezakonito stečene imovine i prava,¹⁵ koji bi prema tom dokumentu trebao biti ispunjen do kraja 2012. godine. U Strategiji se navodi da je glavni cilj prevencije korupcije da se ograniči mogućnost počiniteljima da nastave činiti krivična djela, kao i da se posluži njihovim primjerom kako drugi ne bi slijedili takvo nezakonito i nemoralno djelovanje. Ovaj cilj moguće je ostvariti, pored ostalog, putem uvođenja sistema za oduzimanje nezakonito stečene imovine i gubitak prava ostvarenih korupcijom.¹⁶

U Izvještaju o napretku Bosne i Hercegovine u 2011. godini, u dijelu koji se odnosi na borbu protiv organiziranog kriminala i terorizma, Evropska komisija konstatira da: „**pravni okvir za zapljenu imovine nije potpuno proveden**, a oduzimanje imovine stečene kriminalnim radnjama je i dalje neujednačeno na čitavoj teritoriji države. **Nedostaju učinkovite strukture za upravljanje oduzetom imovinom i njeno održavanje**“¹⁷. Skoro identična ocjena data je i o pitanju pranja novca.

S obzirom na navedeno, u nastavku ćemo navesti propise koji određuju pravni okvir za oduzimanje nelegalno stečene imovine, za koje mnogi stručnjaci iz ove oblasti smatraju da trebaju biti dodatno izmijenjeni, dok drugi smatraju da bi trebalo donijeti potpuno novi zakon o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom na nivou države Bosne i Hercegovine. Potrebno je naglasiti da se u Bosni i Hercegovini imovinska korist oduzima u krivičnom postupku i da je osnov za takvu mjeru isključivo odluka suda.

Krivični zakon Bosne i Hercegovine¹⁸

Kao i u ostalim državama, i u Bosni i Hercegovini je temelj za oduzimanje imovinske koristi proistekle iz krivičnog djela princip da niko ne može zadržati takvu imovinsku korist, a da će se ta korist oduzeti sudskom odlukom kojom je utvrđeno da je krivično djelo učinjeno, pod uvjetima propisanim ovim zakonom, što je propisano članom 110. Krivičnog zakona BiH.¹⁹

Kada se krivični postupak vodi za krivična djela iz glava XVII, XVIII, XIX, XXI, XXI A i XXII ovog zakona, sud može odlukom iz člana 110. stav (2) oduzeti i onu imovinsku korist za koju tužilac pruži dovoljno dokaza da se opravdano vjeruje da je takva imovinska korist pribavljena izvršenjem ovih krivičnih djela, a počinitelj nije pružio dokaze da je korist pribavljena zakonito.²⁰

Preciznije, krivična djela iz navedenih glava Krivičnog zakona BiH su: krivična djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, krivična djela protiv privrede i jedinstva tržišta te krivična djela iz oblasti carina, zatim krivična djela korupcije i krivična djela protiv službene i druge odgovorne dužnosti, krivična djela povrede autorskih prava,

---

¹⁵ Strategija za borbu protiv korupcije 2009.-2014.: <http://www.msb.gov.ba/dokumenti/strateski/?id=4338> (datum pristupa stranici :16. januar 2012.), str. 16.

¹⁶ Isto. str. 15.

¹⁷ Izvještaj o napretku Bosne i Hercegovine u 2011. godini, izvor – internetska stranica Direkcije za evropske integracije Bosne i Hercegovine: http://www.dei.gov.ba/bih_i_eu/najvazniji_dokumenti/dokumenti_eu/Archive.aspx?template_id=14&pageIndex=1 (datum pristupa stranici :16. januar 2012.), str. 55.

¹⁸ Krivični zakon Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BiH, br. 03/03 i 08/10

¹⁹ Član 110. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (Glava dvanaesta)

²⁰ Član 110. a Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (Prošireno oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom)

krivična djela protiv oružanih snaga Bosne i Hercegovine te dogovor, pripremanje, udruživanje i organizirani kriminal.

Oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom i pravne posljedice osude

Od učinitelja će se oduzeti novac, predmeti od vrijednosti i svaka druga imovinska korist koja je pribavljena krivičnim djelom, a ako oduzimanje nije moguće, učinitelj će se obavezati na isplatu novčanog iznosa srazmjernog pribavljenoj imovinskoj koristi. Imovinska korist pribavljena krivičnim djelom može se oduzeti od osobe na koju je prenesena bez naknade ili uz naknadu koja ne odgovara stvarnoj vrijednosti, ako je ona znala ili mogla znati da je imovinska korist pribavljena krivičnim djelom. Kada je ta imovinska korist sjedinjena s imovinom stečenom na zakoniti način, takva imovina može biti predmet oduzimanja ali u mjeri koja ne premašuje procijenjenu vrijednost imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom. Prihod ili druge koristi iz imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, ili iz imovine u koju je imovinska korist pribavljena krivičnim djelom pretvorena ili iz imovine s kojom je imovinska korist pribavljena krivičnim djelom sjedinjena, mogu biti predmet mjera navedenih u ovom članu na isti način i u istoj mjeri kao i imovinska korist pribavljena krivičnim djelom.²¹

Zaštita oštećenog

Ako je oštećenom u krivičnom postupku dosuđen imovinskopravni zahtjev, sud će izreći oduzimanje imovinske koristi ukoliko ona prelazi dosuđeni imovinskopravni zahtjev oštećenog. Oštećeni koji je u krivičnom postupku u pogledu svog imovinskopravnog zahtjeva upućen na parnični postupak, može tražiti da se namiri iz iznosa oduzete vrijednosti, ako pokrene parnični postupak u roku od šest mjeseci od dana pravomoćnosti odluke kojom je upućen na parnični postupak i ako u roku od tri mjeseca od dana pravomoćnosti odluke kojom je utvrđen njegov zahtjev zatraži namirenje iz oduzete vrijednosti. Oštećeni koji u krivičnom postupku nije istaknuo imovinskopravni zahtjev, može zahtijevati namirenje iz oduzete vrijednosti, ako je radi utvrđenja svog zahtjeva pokrenuo parnični postupak u roku od tri mjeseca od dana saznanja za presudu kojom se oduzima imovinska korist, a najdalje u roku od dvije godine od pravomoćnosti odluke o oduzimanju imovinske koristi i ako u roku od tri mjeseca od dana pravomoćnosti odluke kojom je utvrđen njegov zahtjev zatraži namirenje iz oduzete vrijednosti.²²

Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine²³

Za oblast koju analiziramo u ovom istraživanju, iz Zakona o krivičnom postupku BiH najzanimljivije su odredbe koje se odnose na ovlasti tužitelja te privremeno i trajno oduzimanje imovine proistekle iz krivičnog djela.

Osnovno pravo i osnovna dužnost tužitelja je otkrivanje i gonjenje učinitelja krivičnih djela koja su u nadležnosti Suda.

Tužitelj ima pravo i dužan je da:

- zahtijeva dostavljanje informacija od strane državnih organa, preduzeća, pravnih i fizičkih osoba u Bosni i Hercegovini,

²¹ Član 110. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (Način oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom)

²² Član 112. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine

²³ Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BiH, br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09

- utvrđuje činjenice potrebne za odlučivanje o imovinskopravnom zahtjevu u skladu s članom 197. ovog zakona i o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom u skladu s članom 392. ovog zakona.²⁴

Tužilac je dužan prikupiti dokaze o imovinskopravnom zahtjevu vezanom za krivično djelo. Tužilac, odnosno Sud ispitat će osumnjičenog, odnosno optuženog o činjenicama vezanim za prijedlog ovlaštenog lica.²⁵

Naredba banci ili drugoj pravnoj osobi

Ako postoje osnovi sumnje da je neka osoba počinila krivično djelo koje je povezano s dobivanjem imovinske koristi, Sud može, na osnovu prijedloga tužitelja, narediti da banka ili druga pravna osoba koja vrši finansijsko poslovanje dostavi podatke o bankovnim depozitima i drugim finansijskim transakcijama i poslovima te osobe, kao i osoba za koje se osnovano vjeruje da su uključene u te finansijske transakcije ili poslove osumnjičenog, ako bi takvi podaci mogli biti dokaz u krivičnom postupku.

Sud može, na prijedlog tužitelja, narediti preduzimanje i drugih potrebnih radnji iz člana 116. ovog zakona kako bi se omogućilo utvrđivanje i pronalaženje nezakonito pribavljene imovine i prikupljanje dokaza o tome.

U hitnim slučajevima tužitelj može odrediti mjere iz prvog stava ovog člana na osnovu naredbe. O poduzetim mjerama, tužitelj odmah obavještava Sud koji može u roku od 72 sata izdati naredbu. U slučaju da Sud ne izda naredbu, tužitelj će podatke vratiti bez prethodnog otvaranja.

Sud može rješenjem narediti pravnoj ili fizičkoj osobi da privremeno obustavi izvršenje finansijske transakcije za koju postoji sumnja da predstavlja krivično djelo, ili da je namjenjena učinjenju krivičnog djela, da služi prikriivanju krivičnog djela ili prikriivanju dobiti ostvarene krivičnim djelom.

Tim rješenjem sud će odrediti da se finansijska sredstva namijenjena za navedenu transakciju i gotovinski iznosi novca domaće i strane valute privremeno oduzmu prema članu 65. stav 1. ovog zakona, pohrane na poseban račun i čuvaju do okončanja postupka, odnosno dok se ne steknu uvjeti za njihovo vraćanje.

Protiv spomenutog rješenja žalbu mogu podnijeti tužitelj, vlasnik finansijskih sredstava ili gotovinskog novca domaće i strane valute, osumnjičeni, odnosno optuženi, kao i navedena pravna ili fizička osoba.²⁶

Privremeno oduzimanje imovine radi obezbjeđenja

Sud može u bilo koje vrijeme u toku postupka donijeti na prijedlog tužitelja privremenu mjeru oduzimanja imovine koja se ima oduzeti po KZ BiH, mjeru zaplijene ili drugu neophodnu privremenu mjeru kako bi se spriječilo korištenje, otuđenje ili raspolaganje tom imovinom.

Ovlaštena službena osoba može, kada postoji opasnost od odlaganja, privremeno oduzeti imovinu iz prethodnog stava ovog člana, zaplijeniti imovinu ili poduzeti druge neophodne privremene mjere kako bi se spriječilo bilo kakvo korištenje, otuđenje ili raspolaganje tom

---

²⁴ Član 35. St. (1) i (2 - d i g) Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (Glava VI – tužitelj, Prava i dužnosti)

²⁵ Član 197. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (Obaveze tužioca i Suda u vezi s utvrđivanjem činjenica)

²⁶ Član 72. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine

imovinom. O poduzetim mjerama ovlaštena službena osoba mora odmah obavijestiti tužitelja, a o preduzetim mjerama odlučuje sudija za prethodni postupak u roku od 72 sata. U slučaju da uskrati odobrenje, poduzete mjere će se obustaviti, a oduzeti predmeti i imovina će biti odmah vraćeni osobi od koje su oduzeti.²⁷

Vraćanje privremeno oduzetih predmeta

Predmeti koji su u toku krivičnog postupka privremeno oduzeti vratit će se vlasniku, odnosno držatelju, kada u toku postupka postane očigledno da njihovo zadržavanje nije u skladu s članom 65. ovog zakona, a ne postoje razlozi na njihovo oduzimanje (član 391).²⁸

Oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom

Imovinska korist pribavljena krivičnim djelom utvrđuje se u krivičnom postupku po službenoj dužnosti. Tužitelj je u toku postupka dužan prikupljati dokaze i izviđati okolnosti koje su od važnosti za utvrđivanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom. Ako je oštećeni podnio imovinskopravni zahtjev u pogledu povraćaja predmeta pribavljenih krivičnim djelom, odnosno u pogledu novčanog iznosa koji odgovara vrijednosti stvari, imovinska korist će se utvrđivati samo u onom dijelu koji nije obuhvaćen imovinskopravnim zahtjevom.²⁹

Postupak oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom

Kad dolazi u obzir oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, osoba na koju je imovinska korist prenesena, kao i predstavnik pravne osobe pozvat će se na glavni pretres radi saslušanja. Pozivom će se upozoriti da će se postupak provesti bez njihove prisutnosti. Predstavnik pravne osobe saslušat će se na glavnom pretresu poslije optuženog. Na isti način postupit će se u odnosu na osobu na koju je imovinska korist prenesena, ako nije pozvana kao svjedok. Osoba na koju je imovinska korist prenesena, kao i predstavnik pravne osobe ovlašten je da u vezi s utvrđivanjem imovinske koristi predlaže dokaze i da, po dopuštenju sudije, odnosno predsjednika vijeća, postavlja pitanja optuženom, svjedocima i vještacima. Isključenje javnosti na glavnom pretresu ne odnosi se na osobu na koju je imovinska korist prenesena ni na predstavnika pravne osobe. Ako Sud u toku glavnog pretresa utvrdi da dolazi u obzir oduzimanje imovinske koristi, prekinut će glavni pretres i pozvaće osobu na koju je imovinska korist prenesena, kao i predstavnika pravne osobe.³⁰

Utvrđivanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom

Sud će visinu iznosa imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom utvrditi po slobodnoj ocjeni ako bi inače njeno utvrđivanje bilo povezano s nesrazmjernim teškoćama ili sa znatnim odugovlačenjem postupka.³¹

Privremene mjere osiguranja

---

²⁷ Član 73. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine

²⁸ Član 74. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine

²⁹ Član 392. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine

³⁰ Član 393. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine

³¹ Član 394. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine

Kad dolazi u obzir oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, Sud će po službenoj dužnosti po odredbama koje važe za izvršni postupak odrediti privremene mjere osiguranja. U takvom slučaju shodno se primjenjuju odredbe člana 202. ovog zakona.³²

Sadržaj odluke kojom se izriče mjera oduzimanja imovinske koristi

Oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom Sud može izreći u presudi kojom se optuženi oglašava krivim i u rješenju o primjeni vaspitne mjere, kao i u postupku iz člana 389. ovog zakona. U izreci presude ili rješenja Sud će navesti koji se predmet, odnosno novčani iznos oduzima. Ovjereni prijepis presude, odnosno rješenja dostavlja se i osobi na koju je imovinska korist prenesena, kao i na predstavniku pravne osobe ako je Sud izrekao oduzimanje imovinske koristi od te osobe.³³

Zahtjev za ponavljanje postupka u pogledu mjere oduzimanja imovinske koristi

Osoba iz člana 393. ovog zakona može podnijeti zahtjev za ponavljanje krivičnog postupka u pogledu odluke o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.³⁴

Shodna primjena odredbi ovog zakona o žalbi i ostalih odredbi ovog zakona

Odredbe člana 294. stava 2. i 3. i člana 302. i 317. ovog zakona shodno se primjenjuju na žalbu protiv odluke o oduzimanju imovinske koristi.³⁵

Ako odredbama ove glave nije šta drugo predviđeno, u pogledu postupka za primjenu mjera sigurnosti ili za oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, shodno se primjenjuju ostale odgovarajuće odredbe ovog zakona.³⁶

Zakon Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera³⁷

Unos u Budžet Bosne i Hercegovine

Oduzeta imovinska korist izražena u novcu, vrijednosnim papirima i sl. unosi se u Budžet institucija BiH i koristi u skladu sa Zakonom o izvršenju Budžeta, a pokretna i/ili nepokretna imovina prodat će se u skladu s važećim propisima, a ostvarena sredstva unijeti u Budžet ili će se ta imovina dati na korištenje organizacijama iz oblasti socijalne politike, obrazovanja, državnim organima i sl. Sud će, ako je to moguće i prije izricanja odluke o oduzimanju imovinske koristi stečene krivičnim djelom kada je riječ o pokretnoj ili nepokretnoj imovini, izvršiti potrebne konsultacije i u dispozitivu odluke navesti kojoj se ustanovi ta imovina daje na korištenje. Ako oštećenom bude naknadno priznat zahtjev za namirenje iz oduzete vrijednosti, Ministarstvo za trezor i finansije isplatit će oštećenom utvrđeni iznos.³⁸

³² Član 395. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine

³³ Član 396. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine

³⁴ Član 397. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine

³⁵ Član 398. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine

³⁶ Član 399. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine

³⁷ Zakon Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera (prečišćeni tekst), Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 12/10, izvor internetska stranica Službenog lista BiH: www.sllist.ba/

³⁸ Član 218. Zakona Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera

U izvršenju izrečenih sudskih odluka o oduzimanju nezakonito stečene imovine u Bosni i Hercegovini se primjenjuju i odredbe Zakona o izvršnom postupku BiH pred Sudom BiH.³⁹

Propisi na nižim nivoima u BiH

- Krivični zakon FBiH (Službene novine FBiH, br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05 i 42/10);
- Krivični zakon RS, (Službeni glasnik RS, br. 49/03, 108/04, 37/06, 70/06 i 73/10);
- Zakon o oduzimanju imovine stečene izvršenjem krivičnog djela (Službeni glasnik RS, br. 12/10).
- Krivični zakon Brčko Distrikta BiH (Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, br. 10/03, 45/04, 06/05 i 21/10).

Obrnuti teret dokazivanja porijekla imovine

Novina u bosanskohercegovačkom zakonodavstvu je već navedena odredba člana 110.a, uvedena izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine iz 2010. godine o proširenom oduzimanju imovinske koristi, jer je teret dokazivanja porijekla imovine djelimično prebačen i na optuženu osobu i to u slučaju kada sud prihvati dokaze tužioca koji ukazuju na opravdanu sumnju da je imovina stečena izvršenjem određenih krivičnih djela. Imovina se oduzima ako optužena osoba (počinilac) nije pružio dokaze da je korist pribavljena zakonito. Ovim Zakonom je u bosanskohercegovačko zakonodavstvo djelimično uveden institut obrnutog tereta dokazivanja porijekla imovine, što bi trebao biti predmet analize pravnih stručnjaka, koji bi mogli dati odgovor da li je to u skladu sa važećim propisima Bosne i Hercegovine, a posebno sa načelom *presumpcije, tj. pretpostavke nevinosti*, odnosno članom 6. stav 2. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama koji propisuje da *će svako ko je optužen za krivično djelo biti smatran nevinim dok se njegova krivica ne dokaže u skladu sa zakonom*, kako eventualni slučajevi oduzimanja imovinske koristi stečene krivičnim djelom ne bi završavali na Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine.

U ovom kontekstu važno je napomenuti i to da je krajem 2007. godine Bosna i Hercegovina ratificirala Konvenciju Vijeća Evrope o pranju, otkrivanju, privremenom oduzimanju i konfiskaciji dobiti stečene kriminalnim radnjama i o finansiranju terorizma. Bosna i Hercegovina je ratificirala cjelokupan tekst Konvencije, dok su neke države ratificirale Konvenciju, ali su u isto vrijeme zadržale pravo da ne primjenjuju njen član 3. st. (4), jer nije u skladu sa njihovim nacionalnim zakonodavstvom, npr. Slovenija, Slovačka, Rumunija itd. Navedeni dio člana 3. Konvencije određuje sljedeće: „*Svaka strana će usvojiti takve zakonodavne ili druge mjere kojima zahtijeva da za teško krivično djelo ili djela definirana nacionalnim zakonodavstvom, počinilac krivičnog djela pruži dokaze o izvoru navedene imovinske koristi ili druge imovine koja se može oduzeti, ukoliko je taj zahtjev u skladu sa načelima njenog nacionalnog zakonodavstva.*“⁴⁰

„Na prvi pogled bi se moglo reći kako su materijalno-pravna rješenja o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom iz zakonodavstva u Bosni i Hercegovini na tragu onih u drugim državama, posebno kada je riječ o proširenom oduzimanju imovinske

³⁹ Zakon o izvršnom postupku BiH pred Sudom BiH, Službeni glasnik BiH, br. 18/03

⁴⁰ Council of Europe, Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism, Warsaw, 16.V.2005, izvor – internetska stranica Vijeća Evrope: <http://conventions.coe.int/> (petak, 20.01.2012.)

koristi pribavljene krivičnim djelom .... Međutim, ključni nedostaci materijalno-pravnog uređenja se odnose na činjenicu da institut proširenog oduzimanja nije jednako prisutan u zakonodavstvima oba entiteta u BiH. Tačnije, FBiH i Brčko Distrikt BiH su uskladili svoje krivične zakone sa noveliranom odredbom iz Krivičnog zakona BiH, dok se RS opredijelila za donošenje vlastitog propisa o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, što ukazuje na neujednačen pristup u ovoj oblasti. Isto tako, dosadašnja sudska praksa u BiH nije dala odgovor na neka od ključnih pitanja kada je riječ o primjeni instituta proširenog oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom. S druge strane, analiza propisa iz područja izvršnog prava je pokazala da je stanje u ovoj oblasti u znatnoj mjeri neuređeno, odnosno, da u ovom momentu ne postoje adekvatni zakonski, institucionalni i drugi potrebni mehanizmi za efikasno izvršenje odluka o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom. Drugim riječima, nedostaci u području upravljanja privremeno oduzetom i oduzetom imovinom ukazuju na nesistematičnost postojećih rješenja u ovoj oblasti. Na ovaj nedostatak ukazuju i relevantni izvještaji o napretku BiH u području evropskih integracija, koji skupa sa drugim dokumentima iz ove oblasti (primarno Strategijom za borbu protiv korupcije 2009-2014.) ukazuju na potrebu kvalitativnog razrađivanja i efikasnije primjene ovog instituta u praksi suzbijanja koruptivnih krivičnih djela. Ukratko rečeno, uočene slabosti u postojećim politikama u oblasti oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom ne omogućavaju efikasnije suprostavljanje različitim oblicima organiziranog kriminaliteta, korupcije i drugih krivičnih djela motiviranih sticanjem imovinske koristi.⁴¹

HRVATSKA

Hrvatska je krajem 2010. godine donijela restriktivniji propis koji se odnosi na oduzimanje nezakonito stečene imovine, usvajanjem Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem⁴² kojim je, pored ostalog, propisano i upravljanje privremeno i trajno oduzetom imovinom. U isto vrijeme usvojen je i Zakon o upravljanju državnom imovinom⁴³, kojim je definirano osnivanje Agencije za upravljanje državnom imovinom, njene nadležnosti, principi rada, način rukovođenja itd. Ovaj zakon definira da se pod pojmom državna imovina, pored ostalog, podrazumijeva i imovina kojom Agencija upravlja na temelju posebnih propisa, što se odnosi i na oduzetu imovinu stečenu krivičnim djelom i prekršajem. U nastavku ćemo navesti samo najzanimljivije dijelove dva spomenuta zakona, te član 21. Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta, na koji se odnose odredbe Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem.

Zakon o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

⁴¹ Mujanović, Eldan 2011 Oduzimanje imovinske koristi pribavljene počinjenjem koruptivnih krivičnih djela (analiza pravnog okvira u Bosni i Hercegovini), *Transparency International Bosna i Hercegovina*, izvor – internetska stranica TI BiH: <http://ti-bih.org/wp-content/uploads/2011/03/Oduzimanje-imovinske-koristi-pribavljenje-pocinjenjem-koruptivnih-krivicnih-djela-u-BiH.pdf> (datum pristupa stranici :16. januar 2012.)

⁴² Zakon o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene krivičnim djelom i prekršajem, Narodne novine br.: 145, od 24.12.2010. godine; izvor – internetska stranica Narodnih novina Republike Hrvatske: <http://narodne-novine.nn.hr/>

⁴³ Zakon o upravljanju državnom imovinom, Narodne novine br.: 145, od 24.12.2010. godine; izvor – internetska stranica Narodnih novina Republike Hrvatske: <http://narodne-novine.nn.hr/>

Ovim se Zakonom uređuje postupak utvrđivanja, osiguranja oduzimanja imovinske koristi ostvarene krivičnim djelom i ovrhe⁴⁴ odluke o njenom oduzimanju, postupanje s oduzetom imovinom i imovinom zbog koje je određena privremena mjera oduzimanja, ostvarenje prava osobe oštećene krivičnim djelom te zaštita prava treće osobe.⁴⁵ Prema ovom Zakonu postupa se na temelju prijedloga tužioca.⁴⁶ Ako je utvrđivanje visine imovinske koristi ostvarene krivičnim djelom vezano s nerazmjernim teškoćama ili sa znatnim odugovlačenjem postupka, sud može visinu te koristi utvrditi po slobodnoj ocjeni.⁴⁷ Odredbe ovog Zakona odgovarajuće se primjenjuju na prekršajni postupak, ako drukčije nije propisano ovim Zakonom.

Jedna od najznačajnijih novina koju je Zakon donio je ta što se postupak može voditi prije, tokom i nakon okončanja krivičnog postupka. Sud postupa prema pravilima krivičnog postupka, ako drukčije ne propisuje ovaj Zakon.⁴⁸

Veoma je bitno istaknuti da se postupak ne prekida u slučaju smrti okrivljenika i da se u tim i drugim okolnostima imovina koja je stečena krivičnim djelom može oduzeti, tačnije „ako se za krivično djelo ne može voditi kazneni postupak zbog toga jer je okrivljenik umro ili jer postoje druge okolnosti koje isključuju kazneni progon, sud će, na prijedlog državnog odvjetnika, oštećenika kao tužitelja i privatnog tužitelja, postupiti prema članku 6. ovog Zakona, ako je vjerojatno da je imovinska korist ostvarena kaznenim djelom u odnosu na koju se postupa najmanje 5.000,00 kuna“;⁴⁹ (oko 1.300,00 konvertibilnih maraka). O pokretanju prethodno navedenog postupka rješenjem odlučuje sudac pojedinac suda koji bi bio nadležan za suđenje u krivičnom postupku, a protiv tog rješenja je dopuštena žalba u roku od tri dana od dana dostavljanja rješenja protustranci. O žalbi odlučuje sudac pojedinac višeg suda.⁵⁰ Ova odredba se ne primjenjuje u prekršajnom postupku.⁵¹

Navest ćemo i značenje pojedinih pojmova koji se koriste u Zakonu, a značajni su za bolje razumijevanje samog Zakona:

- imovinska korist ostvarena krivičnim djelom, u skladu s ovim i drugim zakonom, je svako povećanje ili sprječavanje smanjenja imovine koja potječe od krivičnog djela;
- imovina predstavlja stvari i prava koja je stekao počinitelj krivičnog djela i prekršaja ili povezana osoba, a obuhvata sve stvari i prava koja mogu biti predmet ovrhe te posebno nekretnine i pokretnine, tražbine, poslovne udjele, dionice, novac, plemenite metale i drago kamenje u vlasništvu, posjedu ili pod kontrolom počinitelja krivičnog djela ili povezane osobe;
- krivično djelo je djelo propisano krivičnim zakonom;
- okrivljenik je fizička i pravna osoba određena u Zakonu o krivičnom postupku i Zakonu o odgovornosti pravnih osoba za krivična djela;
- oštećenik je fizička i pravna osoba određena u Zakonu o krivičnom postupku;
- povezana osoba je a) poticatelj i pomagatelj u krivičnom djelu, b) pravni sljednik počinitelja i sudionika u krivičnom djelu, c) druga fizička ili pravna osoba za koju sud, na način propisan ovim Zakonom, utvrdi da su na nju prenesene stvari ili prava

⁴⁴ Ovrha je zapljena dužnikove imovine kao prisilna naplata duga; pljenidba, egzekucija, Hrvatski jezični portal <http://hjp.srce.hr/>

⁴⁵ Član 1, st. (3) Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

⁴⁶ Član 1, st. (4) Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

⁴⁷ Član 1, st. (5) Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

⁴⁸ Član 2, st. (1) Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

⁴⁹ Član 2, st. (2) Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

⁵⁰ Član 2, st. (3) Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

⁵¹ Član 2, st. (6) Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

koja predstavljaju imovinsku korist i da u vezi sa stiecanjem tih stvari ili prava nije u dobroj vjeri;

- tužilac je državni odvjetnik i drugi ovlašteni tužilac, ako ovim Zakonom nije određeno drukčije;
- protustranka je okrivljenik i povezana osoba;
- protivnik osiguranja i ovršenik je okrivljenik i povezana osoba;
- predlagatelj osiguranja i ovrhovoditelj je tužilac;
- treća osoba je osoba koja tvrdi da u pogledu imovine koja je predmet postupanja prema ovom Zakonu ima pravo koje sprječava njegovu primjenu i traži da se osiguranje ili ovrha proglaše nedopuštenim;
- Ured je Središnji državni ured za upravljanje državnom imovinom ili drugo tijelo zakonom određeno za upravljanje državnom imovinom.⁵²

Postupanje suda

Imovinsku korist ostvarenu krivičnim djelom sud utvrđuje presudom. Izreka presude u dijelu koji se odnosi na utvrđivanje i oduzimanje imovinske koristi ostvarene krivičnim djelom mora biti obrazložena,⁵³ a protiv nje tužilac i protustranka imaju pravo na žalbu o kojoj odlučuje viši sud. Osim sadržaja propisanog zakonom, u presudi kojom se okrivljenik proglašava krivim za krivično djelo sud:

- utvrđuje koje stvari ili prava predstavljaju imovinsku korist ostvarenu krivičnim djelom i njihovu novčanu protuvrijednost,
- utvrđuje da su te stvari ili prava postale vlasništvo, odnosno imovina Republike Hrvatske,
- nalaže protustranci da Republici Hrvatskoj preda određene stvari, odnosno na nju prenese određena prava, ako ona već nisu prešla na Republiku Hrvatsku na temelju odredbe iz prethodne tačke ovog člana, ili da isplati njihovu novčanu protuvrijednost u roku od 15 dana od dana pravomoćnosti presude,
- određuje da se u javnim upisnicima koje vode sudovi i druga tijela izvrši upis prava u korist Republike Hrvatske.⁵⁴

Nakon pravomoćnosti rješenja kojim je odlučio provesti postupak, sud će održati ročište na kojem će se ispitati protustranka i izvesti drugi dokazi. Sud će, ako utvrdi da je okrivljenik počinio krivično djelo i ostvario imovinsku korist, donijeti presudu kojom se:

- utvrđuje da je okrivljenik počinio krivično djelo,
- utvrđuje da je krivičnim djelom iz prethodne tačke ostvarena imovinska korist u smislu povećanja ili sprječavanja smanjenja imovine koja potiče od krivičnog djela te koje stvari ili prava predstavljaju imovinsku korist ostvarenu tim djelom i njihovu novčanu protuvrijednost,
- utvrđuje da su te stvari ili prava postale vlasništvo, odnosno imovina Republike Hrvatske,
- nalaže protustranci da Republici Hrvatskoj preda određene stvari, odnosno na nju prenese određena prava, ako ona već na nju nisu prešla na temelju odredbe iz prethodne tačke ovog člana, ili isplati njihovu novčanu protuvrijednost u roku od 15 dana od dana pravomoćnosti presude,
- određuje da se u javnim upisnicima koje vode sudovi i druga tijela izvrši upis prava u korist Republike Hrvatske.⁵⁵

⁵² Član 3. Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

⁵³ Član 4, st. (1) Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

⁵⁴ Član 5, st. (1) Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

Navedeni postupak vodi se prema pravilima krivičnog postupka. Ako je sud utvrdio da su krivičnim djelom pribavljeni predmeti koji se po zakonu imaju oduzeti, donijet će rješenje o oduzimanju tih predmeta. Ako drukčije nije propisano zakonom, rješenje donosi sud pred kojim se vodio postupak kad je postupak završen, odnosno obustavljen, a protiv tog rješenja je dopuštena žalba o kojoj odlučuje vijeće višeg suda.⁵⁶ Ako je prije potvrđivanja optužnice ili tokom krivičnog postupka prekinut postupak, a postoji vjerojatnost da je ostvarena imovinska korist krivičnim djelom, postupak prema ovom Zakonu će se nastaviti na prijedlog tužioca.⁵⁷ Ako su nastupile pravne posljedice otvaranja stečajnog postupka, to ne utiče na odredbe ovog Zakona o nadležnosti.

Državna tijela, banke i druge pravne i fizičke osobe dužne su, po nalogu suda, dostaviti podatke u vezi s utvrđivanjem činjenica potrebnih za donošenje odluka prema ovom Zakonu, ako zakonom nije drukčije propisano. Uz spomenuti nalog, sud određuje rok za dostavljanje podataka ili podnošenje izvještaja. Za neizvršavanje naloga u određenom roku ili nepotpuno izvršavanje naloga sud može rješenjem kazniti pravnu osobu novčanom kaznom u iznosu do 500.000,00 kuna (oko 130.000,00 konvertibilnih maraka), za fizičku osobu i odgovornu osobu u pravnoj osobi ili državnom tijelu novčanom kaznom u iznosu do 50.000,00 kuna (oko 13.000,00 konvertibilnih maraka), a ako ona i nakon toga ne postupi u skladu s nalogom može se kazniti zatvorom do njegova ispunjenja, a najduže mjesec dana. Žalba protiv rješenja ne zadržava njegovo izvršenje.⁵⁸

Osiguranje oduzimanja imovinske koristi

Radi osiguranja oduzimanja imovinske koristi ostvarene krivičnim djelom predlagač osiguranja je ovlašten prije i nakon pokretanja krivičnog postupka ili postupka iz člana 6. ovoga Zakona predložiti osiguranje bilo kojom privremenom mjerom kojom se postiže ta svrha, a posebno:

- zabranom otuđenja i opterećenja nekretnine ili stvarnih prava upisanih na nekretnini, uz zabilježbu zabrane u zemljišnu knjigu, oduzimanjem nekretnine i njezinim povjeravanjem na čuvanje i upravu Uredu,
- zabranom protivniku osiguranja da otuđi ili optereti pokretnine, oduzimanjem tih stvari i njihovim povjeravanjem na čuvanje Uredu,
- oduzimanjem i polaganjem gotovoga novca, vrijednosnih papira te njihovom predajom Uredu,
- zabranom dužniku protivnika osiguranja da dobrovoljno ispuni svoju obvezu protivniku osiguranja te zabranom protivniku osiguranja da primi ispunjenje te obaveze, odnosno da raspolaže svojim tražbinama,
- nalogom banci da protivniku osiguranja ili trećoj osobi, na temelju naloga protivnika osiguranja, uskrati s računa isplatu novčanoga iznosa za koji je određena privremena mjera,
- zabranom otuđenja i opterećenja dionica, udjela ili poslovnoga udjela uz zabilježbu zabrane u knjigu dionica, udjela ili poslovnih udjela, a po potrebi i u javnom registru, zabranom korištenja ili raspolaganja pravima po osnovi takvih dionica, udjela ili

---

⁵⁵ Član 6, st. (1) Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

⁵⁶ Član 6, st. (5) Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

⁵⁷ Član 7. Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

⁵⁸ Član 9., st (1), (3), (4) i (5) Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

- poslovnih udjela, povjeravanjem dionica, udjela ili poslovnih udjela na upravu Uredu, postavljenjem privremene uprave društvu,
- zabranom dužniku protivnika osiguranja da protivniku osiguranja preda stvari, prenese pravo ili obavi drugu nenovčanu radnju.⁵⁹

O prijedlogu za osiguranje odlučuje sud koji vodi krivični postupak. Rješenje mora sadržavati vrijeme na koje je privremena mjera određena.⁶⁰ U tom postupku se pretpostavlja postojanje opasnosti da potraživanja Republike Hrvatske u vezi s oduzimanjem imovinske koristi ostvarene krivičnim djelom neće moći biti ostvarena ili da će njezino ostvarenje biti otežano ako privremena mjera ne bude određena. Osiguranje se može odrediti i prije nego što je protivniku osiguranja omogućeno da se očituje o prijedlogu predlagača osiguranja.⁶¹ Ako je privremenu mjeru potrebno upisati u javni upisnik (zemljišne knjige, upisnik brodova, upisnik zrakoplova, upisnik sudskih i javnobilježničkih osiguranja i sl.), odluka suda će sadržavati i nalog za upis privremene mjere u javni upisnik. Predlagač osiguranja je stranka u postupku upisa privremene mjere u javni upisnik. U ovom postupku ne plaćaju se takse.⁶² Pravni posao kojim protivnik osiguranja nakon upisa privremene mjere u javni upisnik raspolaže sa stvari ili pravom koje je predmet osiguranja, nema pravnog učinka.⁶³ Ako je prijedlog o osiguranju bilo kojom mjerom podnesen prije pokretanja postupka, osiguranje privremenom mjerom će se ukinuti ako u roku od dvije godine od dana kad je ta mjera određena ne bude potvrđena optužnica, određena rasprava na temelju privatne tužbe ili podnesen prijedlog iz člana 2. stava 2. ovog Zakona⁶⁴, preciznije ako je okrivljenik umro ili postoje druge okolnosti. Privremena mjera se može ukinuti ili zamijeniti drugom prije isteka spomenutog vremena, ako sud na prijedlog protivnika osiguranja, utvrdi da ona nije potrebna ili da se osiguranje može postići kakvom drugom privremenom mjerom te ako protivnik osiguranja ili treća osoba položi jamčevinu. Jamčevina se uvijek daje u gotovom novcu, a iznimno u stvarima ili pravima koja se, po ocjeni suda, mogu unovčiti u kratkom roku.⁶⁵ Ako je privremena mjera određena na vrijeme koje je kraće od roka od dvije godine od dana kada je ta mjera određena ili roka od šezdeset dana nakon što sud dostavi predlagaču osiguranja obavijest da je presuda postala pravomoćna, predlagatelj osiguranja može predložiti da se trajanje privremene mjere produži. Na postupak ukidanja, produženja, zamjene ili određivanja dodatne privremene mjere odgovarajuće se primjenjuju odredbe člana 11. o osiguranju oduzimanja imovinske koristi ovog Zakona.⁶⁶

Zaštita prava treće osobe

Treća osoba ima pravo podnijeti prigovor do donošenja rješenja o ovrsi i tražiti da se privremena mjera ukine, a o tom prigovoru odlučuje sud koji je donio rješenje o osiguranju privremenom mjerom. Protiv tog rješenja dopuštena je žalba u roku od tri dana od dana njegovog dostavljanja, ali ona ne sprječava provedbu osiguranja određenog prema ovom Zakonu. O žalbi odlučuje sudac pojedinac višeg suda. Ako treća osoba dokazuje svoje pravo

---

⁵⁹ Član 11. st. (1) Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

⁶⁰ Član 11. st. (2) Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

⁶¹ Član 12. Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

⁶² Član 13. Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

⁶³ Član 14. Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

⁶⁴ Član 15. st. (1) Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

⁶⁵ Član 15. st. (2) Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

⁶⁶ Član 15. st. (3) i st. (4) Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

javnom ispravom ili se postojanje tog prava može utvrditi na temelju pravila o zakonskim pretpostavkama, žalba odgađa provedbu rješenja o osiguranju privremenom mjerom.⁶⁷

Ovrha

Ako ovim Zakonom nije drukčije propisano, ovrha⁶⁸ se određuje i provodi prema posebnom zakonu, radi oduzimanja imovinske koristi ostvarene krivičnim djelom, na prijedlog tužioca. Za donošenje rješenja o određivanju ovrhe na temelju presude kojom se oduzima imovinska korist ostvarena krivičnim djelom i prekršajem i donošenje drugih rješenja u tom postupku isključivo je nadležan općinski sud koji je mjesno nadležan u sjedištu suda koji je donio presudu iz člana 5. stav 1. i člana 6. stav 1. ovog Zakona. Za provedbu spomenute ovrhe nadležan je sud ili tijelo određeno posebnim zakonom.⁶⁹

Postupanje s privremeno oduzetom imovinom i oduzetom imovinom

Privremeno oduzetim novčanim sredstvima, predanim stvarima i prenesenim pravima upravlja Ured, koji je dužan voditi evidenciju o navedenim sredstvima, stvarima i pravima. Ministar nadležan za pravosuđe, uz prethodnu suglasnost ministra nadležnog za finansije, donosi pravilnik o vođenju te evidencije.⁷⁰ Ured može, bez prethodne objave javnog natječaja, donijeti odluku o prodaji privremeno oduzetih pokretnih stvari ako je njihovo čuvanje opasno ili ako predstoji neposredna opasnost od njihova propadanja ili znatnog gubitka vrijednosti.⁷¹ Također, može donijeti odluku da privremeno oduzete stvari iznajmi ili preda u zakup u skladu s njihovom namjenom. Za štetu na stvarima uzrokovanu najmom ili zakupom odgovara Republika Hrvatska prema općim pravilima o odgovornosti za štetu.⁷²

Ured je dužan predati protivniku osiguranja sredstva od prodaje, najma ili zakupa, u roku od petnaest dana od pravomoćnosti presude kojom je zahtjev tužioca odbijen.⁷³ Protiv odluke Ureda protustranka može izjaviti prigovor u roku od 48 sati od njenog dostavljanja. O prigovoru odlučuje sud koji vodi krivični postupak i sudac pojedinac koji je bio nadležan za vođenje krivičnog postupka. Protiv odluke suda nije dopuštena žalba.⁷⁴

Imovinom koja je oduzeta na temelju ovog Zakona upravlja i raspolaže Ured u skladu sa posebnim propisom. Novac oduzet prema odredbama ovog Zakona i novčana sredstva ostvarena prodajom imovine oduzete prema ovom Zakonu uplaćuju se na račun državnog budžeta.⁷⁵

Priznanje i ovrha inozemnih odluka

---

⁶⁷ Član 18. Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

⁶⁸ Ovrha je zapljena dužnikove imovine kao prisilna naplata duga; pljenidba, egzekucija, Hrvatski jezični portal <http://hjp.srce.hr/>

⁶⁹ Član 19. st. (1), (2) i (3) Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

⁷⁰ Član 20. Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

⁷¹ Član 21. st. (1) Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

⁷² Član 21. st. (2) i (3) Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

⁷³ Član 21. st. (4) Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

⁷⁴ Član 21. st. (5) Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

⁷⁵ Član 22. Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

Odluke inozemnih tijela kojima se određuju privremene ili slične mjere bez obzira na njihov naziv, a koje se odnose na osiguranje oduzimanja imovinske koristi ostvarene krivičnim djelom, priznat će se i izvršiti na području Republike Hrvatske u skladu sa međunarodnim ugovorom. Ako s odnosnom državom međunarodni ugovor nije sklopljen, odluka inozemnog tijela priznat će se:

- ako to ne bi bilo protiv javnog poretka Republike Hrvatske,
- ako protivniku osiguranja nije bilo onemogućeno, a naročito propuštanjem dostave, sudjelovati u postupku iz kojeg je proizašla takva odluka,
- ako postoji uzajamnost.⁷⁶

Zakon je, također, definirao da će se odluke inozemnih tijela kojima se okrivljeniku ili povezanim osobama oduzima imovinska korist ostvarena krivičnim djelom, priznati i izvršiti na području Republike Hrvatske u skladu s međunarodnim ugovorom. Ako s odnosnom državom međunarodni ugovor nije sklopljen, odluka inozemnog tijela priznat će se:

- ako to ne bi bilo protivno javnom poretku Republike Hrvatske,
- ako osobi na koju se odnosi oduzimanje nije bilo onemogućeno, a osobito propuštanjem dostave, sudjelovati u postupku iz kojeg je proizašla takva odluka,
- ako postoji uzajamnost.⁷⁷

Posebni slučajevi oduzimanja

Predmete koji su bili namijenjeni ili korišteni za počinjenje krivičnog djela ili su nastali njegovim počinjenjem privremeno oduzima policija i predaje ih Uredu, ako drukčije nije uređeno zakonom ili ako drukčije ne naloži državni odvjetnik. O tome se odmah obavještava državni odvjetnik, osim ako se ne postupa po njegovom nalogu. Kad je privremeno oduzimanje izvršeno, o prigovoru treće osobe odlučuje sud koji bi bio nadležan za donošenje rješenja o već navednoj privremenoj mjeri osiguranja.⁷⁸ Odredbe Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene krivičnim djelom i prekršajem primijenjuju se u postupku za krivična djela iz člana 21. Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (skraćeni naziv USKOK), ako drukčije nije propisano tim zakonom.⁷⁹

Zakon o upravljanju državnom imovinom

Za ovo istraživanje najznačajnija je odredba da u Hrvatskoj Agencija za državnu imovinu pored ostalog, upravlja i imovinom na temelju posebnih propisa, u koju se ubraja i oduzeta imovina stečena krivičnim djelom.

Zakon o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta

Član 21. Zakona o USKOK-u definira da:

(1) Ured obavlja poslove državnog odvjetništva u predmetima krivičnih djela:

---

⁷⁶ Član 26. Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

⁷⁷ Član 27. Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

⁷⁸ Član 28. Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

⁷⁹ Član 34. Zakona o postupku oduzimanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom i prekršajem

- 1) zloupotreba u postupku stečaja⁸⁰, neloyalne konkurencije u vanjskotrgovinskom poslovanju zloupotrebe obavljanja dužnosti državne vlasti, protuzakonitog posredovanja, primanja mita, primanja mita u gospodarskom poslovanju, davanja mita i davanja mita u gospodarskom poslovanju;⁸¹
- 2) zloupotrebe položaja i ovlasti⁸², ako je ta djela počinila službena osoba označena u članu 89. stav 3. KZ;⁸³
- 3) protupravnog oduzimanja slobode, otmice, prisile iz članka, trgovanja ljudima i ropstva, protuzakonitog prebacivanja osoba preko državne granice, razbojništva, iznude, ucjene, pranje novca, utaje poreza i drugih davanja i protupravne naplate, ako su ta kaznena djela počinjena u sastavu grupe (član 89. stavak 22. KZ)⁸⁴ ili zločinačke organizacije;⁸⁵
- 4) zloupotrebe opojnih droga;⁸⁶
- 5) udruživanja za počinjenje krivičnih djela⁸⁷, uključujući pri tome sva krivična djela koja je počinila ta grupa ili zločinačka organizacija, osim za kaznena djela protiv Republike Hrvatske i oružanih snaga;
- 6) počinjenih u vezi s djelovanjem grupe ili zločinačke organizacije za koja je propisana kazna zatvora u trajanju dužem od tri godine, a kazneno djelo je počinjeno na području dviju ili više država ili je značajan dio njegovog pripremanja ili planiranja izvršen u drugoj državi.

(2) Ured je nadležan i za vođenje krivičnog postupka protiv organizatora grupe ili zločinačke organizacije za počinjenje krivičnih djela podvođenja, nedozvoljene trgovine zlatom i izbjegavanja carinskog nadzora.⁸⁸

(3) Ured je nadležan i za kaznena djela prikrivanja protuzakonito dobivenog novca, sprječavanja dokazivanja, prisile prema pravosudnom dužnosniku, sprječavanja službene osobe u obavljanju službene dužnosti, napada na službenu osobu te za krivično djelo otkrivanja identiteta zaštićenog svjedoka,⁸⁹ ako su ova djela počinjena u vezi s počinjenjem krivičnih djela iz stava 1. i 2. ovog člana.

⁸⁰ Član 283. stav 2. i 3. Kaznenog zakona (»Narodne novine«, br. 110/97., 27/98., 50/00., 129/00., 51/01., 111/03., 190/03., 105/04. i 71/06.), (u daljnjem tekstu: KZ),

⁸¹ Član 289. stav 2., član 338., član 343., član 347., član 294.a, član 348., član 294.b, i član 337. KZ

⁸² Član 337. KZ

⁸³ Član 89. pojašnjava značenje izraza Kaznenog zakona, i prema stavu 3. „Službena osoba kad je ona označena kao počinitelj kaznenog djela je izabrani ili imenovani dužnosnik u predstavničkom tijelu, državni dužnosnik i službenik koji obavlja službene poslove u tijelima državne uprave, lokalne samouprave i uprave, jedinici lokalne samouprave, tijelima sudbene vlasti, u Ustavnom sudu Republike Hrvatske, Državnom odvjetništvu, Državnom pravobraniteljstvu ili Pučkom pravobraniteljstvu Republike Hrvatske, Uredu predsjednika republike, tijelu, uredu i stručnoj službi Vlade Republike Hrvatske i Sabora Republike Hrvatske, nositelj pravosudne dužnosti, sudac Ustavnog suda Republike Hrvatske, Državni odvjetnik Republike Hrvatske i njegovi zamjenici, Državni pravobranitelj Republike Hrvatske i njegovi zamjenici, Pučki pravobranitelj Republike Hrvatske i njegovi zamjenici te javni bilježnik.“

⁸⁴ Član 89. pojašnjava značenje izraza Kazneneog zakona, i prema stavu 22. „Grupa ljudi, u smislu ovoga Zakona, je udruženje od najmanje tri osobe koje su povezane radi trajnog ili povremenog činjenja kaznenih djela, pri čemu svaka od tih osoba daje svoj udio u počinjenju kaznenog djela.“

⁸⁵ Član 124. stav 3., član 125. stav 2., član 128. stav 2., član 175. stav 3., član 177. stav 3., član 218. stav 2., član 234. stav 2., član 235. stav 2., član 279. stav 3., član 286., član 330. stav 4. i 5. KZ

⁸⁶ Član 173. stav 3. KZ

⁸⁷ Član 333. KZ

⁸⁸ Član 195. stav 2., član 290. stav 2., član 298. stav 2. i 3. KZ

⁸⁹ Član 279. stav 1. i 2., član 304. stav 1. i 2., član 309., član 317., član 318., član 305.a KZ

Republika Srbija je borbu protiv organiziranog kriminala definirala kao državni prioritet, a jedan od ključnih činilaca u toj borbi je Zakon o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela⁹⁰ usvojen krajem 2008. godine. Prema informacijama srbijanskog Ministarstva pravde vrijednost privremeno ili trajno oduzete imovine do marta 2011. godine procijenjena je na više od 300 miliona eura.⁹¹ U nastavku ćemo navesti najznačajnije odredbe spomenutog Zakona, kojim je definiran postupak oduzimanja nelegalno stečene imovine i upravljanje tom imovinom, koje obavlja posebna institucija – Direkcija za upravljanje oduzetom imovinom.

Zakon o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela

Ovim zakonom uređuju se uslovi, postupak i organi nadležni za otkrivanje, oduzimanje i upravljanje imovinom proisteklom iz krivičnog djela.⁹² Primjenjuje se za sljedeća krivična djela:

- organizirani kriminal;
- prikazivanje pornografskog materijala i iskorištavanje djece za pornografiju;⁹³
- protiv privrede;⁹⁴
- neovlaštena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga⁹⁵;
- protiv javnog reda i mira;⁹⁶
- protiv službene dužnosti;⁹⁷
- protiv čovječnosti i drugih dobara zaštićenih međunarodnim pravom.⁹⁸

Za određena krivična djela iz Krivičnog zakonika⁹⁹ primjenjuju se odredbe ovog zakona ako imovinska korist pribavljena krivičnim djelom, odnosno vrijednost predmeta krivičnog djela prelazi iznos od milion i petsto hiljada dinara (više od dvadeset osam hiljada konvertibilnih maraka). Ta krivična djela su:¹⁰⁰ prikazivanje pornografskog materijala i iskorištavanje djece za pornografiju; prodaja, rasturanje ili prikrivanje neocarinjene robe ili organiziranje mreže preprodavaca ili posrednika za rasturanje takve robe; neovlašteno izrađivanje, prodaja, nabavka, razmjena, nošenje ili držanje vatrenog oružja, municije, eksplozivnih materija ili gasnog oružja; pribavljanje koristi sebi ili drugom omogućavanjem nedozvoljenog prijelaza granice Srbije ili nedozvoljenog boravaka ili tranzita kroz Srbiju licu koje nije državljanin Srbije putem organiziranih grupa ili zloupotrebom službenog položaja; primanje nagrade ili

⁹⁰ Dio izjave ministrice pravde Republike Srbije sa regionalne konferencije ministara pravde i unutrašnjih poslova jugoistočne Evrope, Bečići, 17. mart 2011. godine, izvor – internetska stranica Ministarstva pravde Srbije: <http://www.mpravde.gov.rs>, preuzeto 28. septembra 2011. godine

⁹¹ Isto.

⁹² Član 1. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela, usvojen 23. oktobra 2008. godine, zvor – internetska stranica Narodne skupštine Republike Srbije: www.parlament.gov.rs, preuzeto 22.09.2011. godine

⁹³ Član 185. st. 2. i 3. Krivičnog zakonika Republike Srbije

⁹⁴ Član 223. stav 3, član 224. stav 2, član 225. stav 3, član 226. stav 2, član 229. st. 2. i 3, član 230. stav 2. i član 231. stav 2. Krivičnog zakonika Republike Srbije

⁹⁵ Član 246. st. 1. i 2. Krivičnog zakonika Republike Srbije

⁹⁶ Član 348. stav 3. i član 350. st. 2. i 3. Krivičnog zakonika Republike Srbije

⁹⁷ Član 359. stav 3, član 363. stav 3, član 364. stav 3, član 366. stav 5, član 367. st. 1. do 3, 5. i 6. i član 368. st. 1. do 3. i 5. Krivičnog zakonika Republike Srbije

⁹⁸ Član 372. stav 1, član 377, član 378. stav 3, član 379. stav 3, čl. 388. do 390. i član 393. Krivičnog zakonika

⁹⁹ Krivični zakonik Republike Srbije, izvor - internetska stranica Narodne skupštine Republike Srbije: www.parlament.gov.rs, preuzeto 27.09.2011. godine

¹⁰⁰ Član 185. st. 2. i 3, član 230. stav 2, član 348. stav 3, član 350. st. 2. i 3, člana 366. stav 5, član 367. st. 1. do 3, 5. i 6, član 368. st. 1. do 3. i 5, član 372. stav 1, član 377, član 378. stav 3, čl. 388. do 390. i član 393. Krivičnog zakonika Republike Srbije

druge koristi zbog protivzakonitog posredovanja korištenjem službenog ili društvenog položaja ili uticaja; primanje mita (poklona, imovinske koristi); davanje mita (poklona ili druge koristi); ratni zločini protiv civilnog stanovništva; nedozvoljena proizvodnja oružja čija je upotreba zabranjena; protivpravno ubijanje i ranjavanje neprijatelja na svirep način iz koristoljublja za vrijeme rata ili oružanog sukoba; trgovina ljudima; trgovina djecom radi usvojenja; zasnivanje ropskog odnosa i prevoz lica u ropskom odnosu; i finansiranje terorizma.¹⁰¹

Pojedini izrazi korišteni u ovom Zakonu imaju sljedeće značenje:

- imovinom se smatra dobro svake vrste, materijalno ili nematerijalno, pokretno ili nepokretno, procjenjivo ili neprocjenjivo velike vrijednosti i isprave u bilo kojoj formi kojima se dokazuje pravo ili interes u odnosu na takvo dobro. Imovinom se smatra i prihod ili druga korist ostvarena, neposredno ili posredno, iz krivičnog djela, kao i dobro u koje je ona pretvorena ili sa kojim je pomiješana;
- imovinom proisteklom iz krivičnog djela smatra se imovina okrivljenog, svjedoka saradnika ili ostavioca koja je u očiglednoj nesrazmjeri sa njegovim zakonitim prihodima;
- okrivljenim se smatra osumnjičeni, lice protiv koga je krivični postupak pokrenut ili osuđeni za krivično djelo iz člana 2. ovog zakona;
- ostaviocem se smatra lice protiv koga usljed smrti krivični postupak nije pokrenut ili je obustavljen, a u krivičnom postupku koji se vodi protiv drugih lica je utvrđeno da je zajedno sa tim licima učinio krivično djelo iz člana 2. ovog zakona;
- pravnim sljedbenikom smatra se nasljednik osuđenog, svjedoka saradnika, ostavioca ili njihovih nasljednika;
- trećim licem smatra se fizičko ili pravno lice na koje je prenijeta imovina proistekla iz krivičnog djela;
- vlasnikom se smatra okrivljeni, svedok saradnik, ostavilac, pravni sljedbenik ili treće lice;
- oduzimanjem se smatra privremeno ili trajno oduzimanje od vlasnika imovine proistekle iz krivičnog djela.¹⁰²

Ako odredbama ovog zakona nije drukčije propisano, primjenjivat će se odredbe Zakonika o krivičnom postupku.¹⁰³

Nadležni organi

Zakon propisuje da su organi nadležni za otkrivanje, oduzimanje i upravljanje imovinom proisteklom iz krivičnog djela javni tužilac, sud, organizaciona jedinica Ministarstva unutrašnjih poslova nadležna za finansijsku istragu i Direkcija za upravljanje oduzetom imovinom. Nadležnost javnog tužioca i suda iz ovog postupka određuje se prema nadležnosti suda za krivično djelo iz kojeg potiče imovina.¹⁰⁴

a) Organizaciona jedinica nadležna za finansijsku istragu (Jedinica) je specijalizirana organizaciona jedinica Ministarstva unutrašnjih poslova koja otkriva imovinu proisteklu iz krivičnog djela i vrši druge poslove u skladu sa ovim zakonom. Poslove Jedinica vrši po službenoj dužnosti ili po nalogu javnog tužioca i suda. Državni i drugi organi, organizacije i javne službe dužni su Jedinici pružiti pomoć. Ministar unutrašnjih poslova donosi poseban

---

¹⁰¹ Član 2. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela

¹⁰² Član 3. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela

¹⁰³ Član 4. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela

¹⁰⁴ Član 5. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela

akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Jedinici i raspoređuje rukovodioca Jedinice po pribavljenom mišljenju Republičkog javnog tužioca.¹⁰⁵

b) Direkcija za upravljanje oduzetom imovinom (Direkcija) je organ u sastavu Ministarstva pravde. Kao i Jedinica, poslove iz svoje nadležnosti Direkcija vrši po službenoj dužnosti ili po nalogu javnog tužioca i suda. Državni i drugi organi, organizacije i javne službe dužni su Direkciji pružiti pomoć.¹⁰⁶ Zakon je definirao da Direkcija obavlja sljedeće poslove:

- upravlja oduzetom imovinom proisteklom iz krivičnog djela, predmetima krivičnog djela,¹⁰⁷ imovinskom koristi pribavljenom krivičnim djelom¹⁰⁸ i imovinom datom na ime jemstva u krivičnom postupku;
- vrši stručnu procjenu oduzete imovine proistekle iz krivičnog djela;
- skladišti, čuva i prodaje privremeno oduzetu imovinu proisteklu iz krivičnog djela i raspolaže tako dobivenim sredstvima u skladu sa zakonom;
- vodi evidencije o oduzetoj imovini kojom upravlja i o sudskim postupcima u kojima je odlučivano o takvoj imovini;
- učestvuje u pružanju međunarodne pravne pomoći;
- učestvuje u obuci državnih službenika i nosilaca pravosudnih funkcija u vezi sa oduzimanjem imovine proistekle iz krivičnog djela;
- obavlja druge poslove u skladu sa ovim zakonom.

Direkcija obavlja poslove i upravljanja imovinskom koristi proisteklom iz privrednog prijestupa odnosno prekršaja.¹⁰⁹ Njeno sjedište je u Beogradu. Imma svojstvo pravnog lica, a može imati posebne organizacione jedinice izvan svog sjedišta.¹¹⁰ Direkcijom rukovodi direktor koga postavlja i razrješava Vlada, na prijedlog ministra nadležnog za pravosuđe. Za direktora može biti postavljeno lice koje ispunjava opće uslove za rad u organima državne uprave, ima završen pravni ili ekonomski fakultet i najmanje devet godina radnog iskustva. Direktor ima položaj državnog službenika u skladu sa propisima o državnim službenicima i ne može biti član političke stranke. Na direktora se primjenjuju odredbe propisa koji uređuju pitanja sukoba interesa. Za svoj rad i rad Direkcije direktor odgovara ministru nadležnom za pravosuđe.¹¹¹

Na rad, unutrašnje uređenje i sistematizaciju radnih mjesta u Direkciji primjenjuju se propisi o državnoj upravi, a na rješavanje u upravnim stvarima propisi o općem upravnom postupku. Na prava i obaveze zaposlenih u Direkciji primjenjuju se propisi o državnim službenicima i namještenicima.¹¹² Zakonom je propisano da se sredstva za rad Direkcije obezbjeđuju u budžetu Republike Srbije i iz drugih prihoda, u skladu sa zakonom te da nadzor nad radom Direkcije vrši ministarstvo nadležno za pravosuđe.¹¹³

Postupak

U ovom dijelu Zakona detaljno je naveden postupak provođenja finansijske istrage te postupak privremenog i trajnog oduzimanja imovine.

---

¹⁰⁵ Član 6. i 7. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela

¹⁰⁶ Član 8. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela

¹⁰⁷ Član 87. Krivičnog zakonika Republike Srbije

¹⁰⁸ Čl. 91. i 92. Krivičnog zakonika Republike Srbije

¹⁰⁹ Član 9. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela

¹¹⁰ Član 10. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela

¹¹¹ Član 11. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela

¹¹² Član 12. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela

¹¹³ Član 13. i 14. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela

a) Finansijska istraga¹¹⁴ pokreće se protiv vlasnika kada postoje osnovi sumnje da posjeduje znatnu imovinu proisteklu iz krivičnog djela. U finansijskoj istrazi prikupljaju se dokazi o imovini, zakonitim prihodima i troškovima života okrivljenog, svjedoka saradnika ili ostavioca, dokazi o imovini koju je naslijedio pravni sljedbenik, odnosno dokazi o imovini i naknadi za koju je imovina prenjeta na treće lice.

Zakon precizira da je dužnost svih organa i lica koja učestvuju u finansijskoj istrazi da postupaju sa naročitom hitnošću te da su podaci u vezi sa finansijskom istragom povjerljivi i predstavljaju službenu tajnu. Osim službenih lica ove podatke ne mogu odavati ni druga lica kojima podaci postanu dostupni. Službeno lice je dužno da drugo lice obavijesti da ovi podaci predstavljaju tajnu. Finansijska istraga pokreće se naredbom javnog tužioca, koji njom i rukovodi, a dokaze u finansijskoj istrazi prikuplja Jedinica, na zahtjev javnog tužioca ili po službenoj dužnosti.

Zakon je propisao i to kada se može obavljati pretresanje stana i ostalih prostorija vlasnika ili drugih lica, a kada pretresanje vlasnika ili drugih lica, kao i privremeno oduzimanje predmeta koji mogu poslužiti kao dokaz u finansijskoj istrazi. Državni i drugi organi, organizacije i javne službe dužni su da Jedinici omoguće uvid i dostave podatke, dokumente i druge predmete koji mogu poslužiti kao dokaz. Uvid i dostava tih predmeta ne mogu se uskratiti pozivanjem na obavezu čuvanja poslovne, službene, državne, odnosno vojne tajne.

Javni tužilac može narediti bankarskoj ili drugoj finansijskoj organizaciji da Jedinici dostavi podatke o stanju poslovnih i ličnih računa i sefova vlasnika, a može i odobriti Jedinici da vrši automatsku obradu tih podataka.

b) Privremeno oduzimanje imovine¹¹⁵ - Kada postoji opasnost da bi kasnije oduzimanje imovine proistekle iz krivičnog djela bilo otežano ili onemogućeno, javni tužilac može podnijeti zahtjev za privremeno oduzimanje imovine. Taj zahtjev sadrži podatke o vlasniku, opis i zakonski naziv krivičnog djela, označenje imovine koju treba oduzeti, dokaze o imovini, okolnosti iz kojih proizlazi osnovana sumnja da imovina proističe iz krivičnog djela i razloge koji opravdavaju potrebu za privremenim oduzimanjem imovine. O tom zahtjevu u zavisnosti od faze postupka odlučuje istražni sudija, predsjednik vijeća, odnosno vijeće pred kojim se drži glavni pretres. Ako postoji opasnost da će vlasnik raspolagati imovinom proisteklom iz krivičnog djela prije nego što sud odluči o zahtjevu za njeno privremeno oduzimanje, javni tužilac može donijeti naredbu o zabrani raspolaganja imovinom i o privremenom oduzimanju pokretne imovine. Ova mjera traje do donošenja odluke suda o zahtjevu javnog tužioca. Tu naredbu izvršava Jedinica.

Zakon propisuje da će sud prije donošenja odluke o zahtjevu za privremeno oduzimanje imovine zakazati ročište na koje će pozvati vlasnika, njegovog branioca, odnosno punomoćnika ako ga ima i javnog tužioca. Poziv se dostavlja na poznatu adresu, odnosno sjedište lica (vlasnika, njegovog branioca, odnosno punomoćnika ako ga ima i javnog tužioca), uz upozorenje da će se ročište održati i u slučaju njegovog nedolaska. Ako je poziv dostavljen neposredno vlasniku ili njegovom braniocu, odnosno punomoćniku, smatra se da je time dostavljanje vlasniku uredno izvršeno. Ako se poziv ne može dostaviti na prethodno opisani način, sud će vlasniku postaviti punomoćnika po službenoj dužnosti za postupak privremenog oduzimanja imovine. Ročište će se održati u roku od pet dana od dana

---

¹¹⁴ Članovi od 15. do 20. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela

¹¹⁵ Članovi od 21. do 27. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela

podnošenja zahtjeva za privremeno oduzimanje imovine. Započeto ročište dovršiće se bez prekidanja. Javni tužilac iznosi dokaze o imovini koju vlasnik posjeduje, okolnosti o osnovanoj sumnji da imovina proističe iz krivičnog djela i okolnosti koje ukazuju na opasnost da bi njeno kasnije oduzimanje bilo otežano ili onemogućeno.

Po okončanju ročišta sud donosi rješenje kojim usvaja ili odbija zahtjev za privremeno oduzimanje imovine. Tim rješenjem sud može ostaviti vlasniku dio imovine ako bi bilo dovedeno u pitanje izdržavanje vlasnika ili lica koja je on dužan da izdržava, u skladu sa odredbama Zakona o izvršnom postupku. Protiv tog rješenja može se izjaviti žalba u roku od tri dana od dana dostavljanja rješenja, ali žalba ne odlaže njegovo izvršenje. O žalbi odlučuje vanraspravno vijeće, odnosno viši sud. Privremeno oduzimanje imovine traje do donošenja odluke o zahtjevu za trajno oduzimanje imovine. U slučaju smrti vlasnika ili ako se pojave okolnosti koje dovode u pitanje opravdanost privremenog oduzimanja imovine, sud može preispitati donijetu odluku.

c) Trajno oduzimanje imovine - Nakon stupanja optužnice na pravnu snagu, a najkasnije u roku od godinu dana po pravnosnažnom okončanju krivičnog postupka, javni tužilac podnosi zahtjev za trajno oduzimanje imovine proistekle iz krivičnog djela. Zahtjev sadrži podatke o okrivljenom, odnosno o svjedoku saradniku, opis i zakonski naziv krivičnog djela, označenje imovine koju treba oduzeti, dokaze o imovini koju okrivljeni, odnosno svjedok saradnik posjeduje i zakonitim prihodima, okolnosti koje ukazuju na postojanje očigledne nesrazmjere između imovine i prihoda i razloge koji opravdavaju potrebu za trajnim oduzimanjem imovine. Zahtjev protiv pravnog sljedbenika sadrži dokaze da je naslijedio imovinu proisteklu iz krivičnog djela, a zahtjev protiv trećeg lica dokaze da je imovina proistekla iz krivičnog djela prenijeta bez naknade ili uz naknadu koja ne odgovara stvarnoj vrijednosti u cilju osujećenja oduzimanja. O zahtjevu odlučuje vijeće pred kojim se drži glavni pretres, odnosno predsjednik tog vijeća. Postupak za trajno oduzimanje imovine je hitan.

Ako je zahtjev za trajno oduzimanje imovine proistekle iz krivičnog djela podniet u toku prvostepenog postupka, sud će pozvati vlasnika da se na glavnom pretresu izjasni da li će osporavati zahtjev. U slučaju da uredno pozvani vlasnik ne dođe na glavni pretres ili se ne izjasni o zahtjevu ili se izjasni da ne osporava zahtjev, odluka o zahtjevu će biti donijeta u presudi. Odluka o zahtjevu može se pobijati žalbom na presudu. Ako se vlasnik izjasni da osporava zahtjev, odluka će biti donijeta u posebnom postupku. Presudom kojom odbija optužbu ili osloboda od optužbe, sud će odbaciti zahtjev za trajno oduzimanje imovine i ukinuti rješenje o privremenom oduzimanju imovine. Sud može dostaviti podatke o imovini vlasnika Poreskoj upravi.¹¹⁶ Zakonom je definiran i postupak ročišta u slučaju kada se vlasnik izjasni da osporava zahtjev za trajno oduzimanje imovine ili ako je zahtjev podniet nakon pravnosnažnog okončanja krivičnog postupka,¹¹⁷ te postupak podnoženja žalbe na rješenje suda.¹¹⁸

Upravljanje oduzetom imovinom

U četvrtom poglavlju Zakona propisano je upravljanje oduzetom imovinom. Po prijemu rješenja o privremenom, odnosno trajnom oduzimanju imovine, Direkcija za upravljanje oduzetom imovinom odmah postupa u skladu sa svojim nadležnostima. Do ukidanja rješenja o privremenom oduzimanju imovine, odnosno do pravnosnažnog okončanja postupka za

¹¹⁶ Član 28. - 29. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela

¹¹⁷ Član 30. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela

¹¹⁸ Član 31. - 36. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela

trajno oduzimanje imovine, Direkcija upravlja oduzetom imovinom sa pažnjom dobrog domaćina, odnosno dobrog stručnjaka.

O oduzetoj imovini sačinjava se zapisnik u koji se unose podaci o vlasniku, podaci o imovini i stanju u kojem je preuzeta, podaci o vrijednosti koja se oduzima (rješenje o trajnom oduzimanju imovine), napomena da li se imovina privremeno ili trajno oduzima, da li je privremeno oduzeta imovina ostala kod vlasnika ili je povjerena drugom fizičkom ili pravnom licu i drugi podaci. Ministar nadležan za pravosuđe propisuje bliži sadržaj tog zapisnika te sadržaj i način vođenja evidencija o poslovima koje obavlja Direkcija.

Privremeno oduzimanje imovine provodi se u skladu s odredbama Zakona o izvršnom postupku, ako ovim zakonom nije drukčije određeno. Troškove čuvanja i održavanja privremeno oduzete imovine snosi Direkcija. Direktor može odlučiti da privremeno oduzeta imovina ostane kod vlasnika uz obavezu da se o imovini stara sa pažnjom dobrog domaćina. Vlasnik snosi troškove čuvanja i održavanja imovine. U opravdanim slučajevima direktor može povjeriti upravljanje privremeno oduzetom imovinom drugom fizičkom ili pravnom licu na osnovu ugovora.¹¹⁹ Privremeno oduzete predmete od historijske, umjetničke i naučne vrijednosti Direkcija predaje na čuvanje ustanovama nadležnim za čuvanje ovih predmeta do donošenja odluke o zahtjevu za trajno oduzimanje imovine. Privremeno oduzete devize i efektivni strani novac, predmete od plemenitih metala, dragog i poludragog kamenja i bisera Direkcija predaje na čuvanje Narodnoj banci Srbije do donošenja odluke o zahtjevu za trajno oduzimanje imovine. O čuvanju navedenih predmeta Direkcija zaključuje ugovor sa nadležnim ustanovama, odnosno Narodnom bankom Srbije.¹²⁰

Ako je vlasniku privremeno oduzeta pokretna i nepokretna imovina, Direkcija može iz novčanih sredstava, odnosno sredstava dobivenih prodajom pokretne imovine da namiri nužne troškove čuvanja i održavanja nepokretne imovine. Ako rješenje o privremenom oduzimanju imovine bude ukinuto, Republika Srbija snosi troškove čuvanja i održavanja nepokretne imovine.¹²¹ U cilju očuvanja vrijednosti privremeno oduzete imovine Direkcija može, uz odobrenje nadležnog suda, bez odlaganja prodati pokretnu imovinu, odnosno povjeriti određenom fizičkom ili pravnom licu da je proda. Ako odredbama ovog zakona nije drukčije propisano, u postupku prodaje te imovine primjenit će se odredbe zakona koji uređuju izvršni postupak i izvršenje krivičnih sankcija. Izuzetno, sud može odobriti da se umjesto prodaje imovine prihvati jemstvo koje ponudi vlasnik ili drugo lice. Iznos jemstva određuje se s obzirom na vrijednost privremeno oduzete imovine. Nakon polaganja jemstva imovina se predaje davaocu jemstva.¹²²

Prodaja imovine vrši se usmenim javnim nadmetanjem koje se oglašava u „Službenom glasniku Republike Srbije”, odnosno drugom javnom glasilu. Lako kvarljiva roba i životinje mogu se prodati bez usmenog javnog nadmetanja. Pokretna imovina se prodaje po istoj ili višoj cijeni od procijenjene vrijednosti koju je odredila Direkcija. Ako imovina ne bude prodana nakon dva usmena javna nadmetanja prodaja se može izvršiti neposrednom pogodbom. Prodaja hartija od vrijednosti i drugih vrijednosnih papira vrši se u skladu sa propisima kojima se uređuje promet hartija od vrijednosti.¹²³

---

¹¹⁹ Člani 39. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela

¹²⁰ Člani 40. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela

¹²¹ Člani 41. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela

¹²² Člani 42. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela

¹²³ Člani 43. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela

Pokretna imovina koja ne bude prodana u roku dužem od godinu dana može biti poklonjena u humanitarne svrhe ili uništena. Odluku o poklonu imovine donosi Vlada, na prijedlog direktora, po pribavljenom mišljenju ministra nadležnog za zdravstvo ili socijalnu zaštitu. Odluku o uništenju imovine direktor donosi i zbog postojanja zdravstvenih, veterinarskih, fitosanitarnih, sigurnosnih ili drugih razloga propisanih zakonom. Imovina se uništava pod nadzorom Direkcije, u skladu sa posebnim propisima. Troškove uništenja snosi Direkcija.¹²⁴

Novčana sredstva dobivena prodajom imovine čuvaju se na posebnom računu Direkcije do ukidanja rješenja o privremenom oduzimanju imovine i koriste se za povrat imovine i naknadu štete i troškova uništenja imovine. Ako novčana sredstva nisu dovoljna, razlika se isplaćuje iz budžeta Republike Srbije.¹²⁵

Vlasniku privremeno oduzete imovine za koju je u skladu sa ovim zakonom utvrđeno da ne potiče iz krivičnog djela, bez odlaganja se vraćaju novčana sredstva dobivena prodajom imovine, uvećana za prosječnu kamatu po viđenju za odgovarajući period. Ta novčana sredstva Direkcija vraća po službenoj dužnosti ili na zahtjev vlasnika.¹²⁶ Vlasnik kome su vraćena novčana sredstva može u roku od 30 dana od dana povrata sredstava podnijeti Direkciji zahtjev za naknadu štete prouzrokovane privremenim oduzimanjem imovine. Ako zahtjev za naknadu štete ne bude usvojen ili Direkcija ne donese odluku o njemu u roku od tri meseca od dana podnošenja zahtjeva, vlasnik može nadležnom sudu podnijeti tužbu za naknadu štete protiv Republike Srbije. Ako je zahtjev samo djelimično usvojen, vlasnik može podnijeti tužbu u odnosu na preostali dio zahtjeva.¹²⁷

Imovina i novčana sredstva dobivena prodajom imovine postaju svojina Republike Srbije kada odluka o trajnom oduzimanju imovine postane pravosnažna. Na osnovu odluke ministarstva nadležnog za nauku, odnosno kulturu, trajno oduzete predmete od historijske, umjetničke i naučne vrijednosti Direkcija ustupa bez naknade ustanovama nadležnim za čuvanje takvih dobara. Vlada donosi odluku o postupanju sa trajno oduzetim devizama i efektivnim stranim novcem, predmetima od plemenitih metala, dragog i poludragog kamenja i bisera. Na trajno oduzetu nepokretnu imovinu primjenjuju se odredbe zakona kojim se uređuje postupanje sa sredstvima u svojini Republike Srbije.¹²⁸ Po odbitku troškova upravljanja oduzetom imovinom i namirenju imovinskopraavnog zahtjeva oštećenog, novčana sredstva dobivena prodajom trajno oduzete imovine uplaćuju se u budžet Republike Srbije i raspodjeljuju se u iznosu od po 20% za finansiranje rada suda, javnog tužilaštva, Jedinice i Direkcije. Preostala novčana sredstva koriste se za finansiranje socijalnih, zdravstvenih, obrazovnih i drugih ustanova, u skladu sa aktom Vlade.¹²⁹

Međunarodna saradnja

Međunarodna saradnja u cilju oduzimanja imovine proistekle iz krivičnog djela ostvaruje se na osnovu međunarodnog sporazuma. Međutim, ako međunarodni sporazum ne postoji ili neka pitanja nisu njime uređena, međunarodna saradnja ostvaruje se na osnovu odredbi ovog zakona, a te odredbe obuhvataju pružanje pomoći u pronalaženju imovine proistekle iz krivičnog djela, zabranu raspolaganja i privremeno ili trajno oduzimanje imovine proistekle

---

¹²⁴ Član 44. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela

¹²⁵ Član 45. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela

¹²⁶ Član 46. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela

¹²⁷ Član 47. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela

¹²⁸ Član 48. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela

¹²⁹ Član 49. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela

iz krivičnog djela. Nadležnost domaćeg javnog tužilaštva, odnosno suda u postupku spomenute međunarodne saradnje, određuje se shodnom primjenom odgovarajućih zakonskih odredaba o međunarodnoj pravnoj pomoći i izvršenju međunarodnih ugovora u krivičnopravnim stvarima.

Pretpostavke za pružanje pomoći u smislu ovog zakona su:

- da tražena mjera nije u suprotnosti sa osnovnim načelima domaćeg pravnog poretka;
- da izvršenje molbe inozemnog organa ne bi štetilo suverenitetu, javnom poretku ili drugim interesima Republike Srbije;
- da su u inozemnom postupku donošenja odluke o trajnom oduzimanju imovine zadovoljeni standardi pravičnog suđenja.

Ovo poglavlje definira, postupak dostavljanja molbe inozemnog organa za saradnju u smislu odredaba ovog zakona i odluke domaćeg javnog tužilaštva, odnosno suda, zatim sadržaj molbe za saradnju, molbe za pronalaženje imovine proistekle iz krivičnog djela, molbe za zabranu raspolaganja, i molbe za trajno oduzimanje imovine. Nadalje je definirano postupanje javnog tužioca nakon donošenja rješenja o usvajanju molbe za pronalaženje imovine proistekle iz krivičnog djela, postupanje Jedinice u cilju pronalaženja i obezbjeđenja dokaza o postojanju, lokaciji ili kretanju, vrsti, pravnom statusu ili vrijednosti imovine proistekle iz krivičnog djela, kao i postupanje suda.¹³⁰

Prelazne i završne odredbe

U ovom dijelu Zakona, pored ostalog, propisano je da ministar unutrašnjih poslova donosi u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona akt o unutrašnjem uređenju i sistematizaciji radnih mjesta u Jedinici. Po pribavljenom mišljenju Republičkog javnog tužioca, ministar unutrašnjih poslova, u roku od 15 dana od donošenja ovog akta, raspoređuje rukovodioca Jedinice. Vlada u roku od 45 dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona postavlja direktora Direkcije, a ministar nadležan za pravosuđe donosi akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Direkciji u roku od 45 dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona. Odredbe ovog Zakona ne primijenjuju se na lica koja su do dana stupanja na snagu ovog Zakona stekla status svjedoka saradnika.¹³¹

SLOVENIJA

Utvrđivanje i oduzimanje nelegalno stečene imovine uređeno je krivičnim zakonodavstvom (Krivičnim zakonikom i Zakonom o krivičnom postupku) i poreznim zakonodavstvom (Zakonom o poreznom postupku i Zakonom o poreznoj službi). Oduzimanje imovinske koristi stečene krivičnim radnjama uređeno je u sedmom poglavlju Krivičnog zakonika, u kojem su opisani razlozi i način oduzimanja imovinske koristi i u Zakonu o krivičnom postupku, u kojem je propisan postupak oduzimanja imovinske koristi i postupanje sa oduzetom imovinom i predmetima. Oduzimanje nelegalno stečene imovine je u nekim slučajevima moguće i bez neposredne povezanosti s presudom u krivičnom postupku.¹³²

¹³⁰ Članovi 50.-61. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela

¹³¹ Članovi 62.-67. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela

¹³² Izvor: Istraživanje Istraživačkog sektora Državnog zbora Slovenije *Nepravilno pridobljeno premoženje – pregled zakonodaje*, od 10.04.2008. godine, str. 4

Krivični zakonik

Krivičnim zakonikom¹³³ je propisano načelo po kojem niko ne može zadržati imovinsku korist koja je stečena krivičnim djelom ili zbog njega. Imovinska korist se oduzima sudskom odlukom kojom je, u skladu s uvjetima određenim tim zakonom, utvrđeno počinjenje krivičnog djela.¹³⁴ Zakon definira da se počinitelju krivičnog djela odnosno drugim korisnicima ili korisniku koristi (u daljem tekstu: korisnik) oduzimaju novac, dragocjenosti i sva druga imovinska korist koja je stečena krivičnim djelom ili zbog njega. Ako počinitelju ili drugom korisniku nije moguće oduzeti imovinsku korist ili imovinu koja odgovara imovinskoj koristi stečenoj krivičnim djelom, naredit će mu se da mora platiti novčani iznos koji odgovara toj imovinskoj koristi. Sud može, u opravdanim slučajevima, dozvoliti da se novčani iznos koji odgovara imovinskoj koristi plaća u ratama, pri čemu rok za plaćanje ne smije biti duži od dvije godine. Imovinska korist stečena krivičnim djelom ili zbog njega može se oduzeti i onim osobama na koje je prenesena besplatno ili za iznos novca koji ne odgovara njenoj stvarnoj vrijednosti, a koje su znale ili su mogle znati da je stečena krivičnim djelom ili zbog njega. Ako je imovinska korist stečena krivičnim djelom ili zbog njega prenesena na bliže srodnike počinitelja krivičnog djela, ili ako je zbog onemogućavanja oduzimanja imovinske koristi na te osobe prenesena neka druga njegova imovina, ta imovina će se oduzeti, osim ako dokažu da su za nju platili njenu stvarnu vrijednost.¹³⁵

Zakon je definirao i oduzimanje imovinske koristi i pravnoj osobi, ako je pravna osoba stekla imovinu krivičnim djelom ili zbog njega. Pravnoj osobi se oduzima i imovinska korist ili imovina koja odgovara imovinskoj koristi ako su je počinitelj krivičnog djela ili drugi korisnik na nju prenijele besplatno ili za iznos novca koji ne odgovara njenoj stvarnoj vrijednosti.¹³⁶

Zakon o krivičnom postupku

U Zakonu o krivičnom postupku, pored ostalog je određeno da se novac ili imovina koji proističe iz nezakonitog izvora mogu, osim u slučajevima izrečene osuđujuće presude, oduzeti i u slučajevima ako postoje dokazi o određenim krivičnim djelima (npr. pranje novca, uzimanje odnosno davanje mita itd.), koji ukazuju na to da novac ili imovina potiču iz krivičnog djela odnosno da je prihvaćena nagrada, poklon, mito ili kakva druga imovinska korist.¹³⁷ Imovinska korist stečena krivičnim djelom ili zbog njega utvrđuje se u krivičnom postupku po službenoj dužnosti.¹³⁸

U dijelu Zakona o krivičnom postupku¹³⁹ koji se odnosi na postupanje sa sumnjivim stvarima propisano je da ako se kod optuženog nađe tuđa stvar, a ne zna se čija je, organ koji vodi postupak će je opisati i opis objaviti na tabli suda prvog stepena, na području gdje optuženik živi i na području gdje je krivično djelo počinjeno. U oglasu se poziva vlasnik da se javi u roku od jedne godine od objave poziva, jer će predmet inače biti prodan. Novac koji se

¹³³ Krivični zakonik Republike Slovenije, Uradni list RS, br. 55/2008, od 4. 6. 2008, izvor – internetska stranica Uradnog lista : www.uradni-list.si/ (preuzeto, 28.09.2011.)

¹³⁴ Član 74. Krivičnog zakonika Republike Slovenije

¹³⁵ Član 75. Krivičnog zakonika Republike Slovenije

¹³⁶ Član 77. Krivičnog zakonika Republike Slovenije

¹³⁷ Član 498a. Zakona o krivičnom postupku, izvor: Istraživanje Istraživačkog sektora Državnog zbora Slovenije *Nepravilno pridobljeno premoženje – pregled zakonodaje*, od 10.04.2008. godine, str. 4. i 5.

¹³⁸ Član 499. st.(1) Zakona o krivičnom postupku Republike Slovenije

¹³⁹ Zakon o krivičnom postupku Republike Slovenije, Uradni list RS, br. 32/2007, od 10. 4. 2007, izvor – internetska stranica Uradnog lista : www.uradni-list.si/ (preuzeto, 28.09.2011.)

dobije prodajom ide u budžet. Ako je predmet veće vrijednosti, oglas se može objaviti i u dnevnim novinama.

Zakon propisuje i situaciju ako je predmet kvarljiv ili ako je njegovo čuvanje povezano sa većim troškovima. U tom slučaju predmet se prodaje prema odredbama izvršnog postupka, a novac se daje na čuvanje Novčanom zavodu. Predviđeno je da na ovaj način treba postupati i ako predmet pripada počinitelju krivičnog djela koji je u bjekstvu ili je nepoznat.¹⁴⁰ Ako se u roku od godine dana niko ne javi za predmet ili za prihod od prodanog predmeta, donosi se odluka kojom predmet prelazi u vlasništvo Republike Slovenije, odnosno novac ide u budžet. Vlasnik ima pravo da zahtijeva vraćanje predmeta ili prihoda za prodanu stvar u parnici. Zastarijevanje tog prava počinje danom objave oglasa.¹⁴¹

Sud koji je odredio čuvanje oduzetih predmeta ili privremeno osiguranje potraživanja za oduzimanje imovinske koristi odnosno imovine u vrijednosti imovinske koristi, mora u tim slučajevima postupati posebno hitno. Sa oduzetim predmetima i imovinom koja služi za privremeno osiguranje potraživanja te s predmetima ili imovinom koji su bili dati kao kaucija (član 196. do 199.), mora se postupati kao dobar domaćin. Ako čuvanje oduzetih predmeta ili privremeno osiguranje potraživanja povezano s nesrazmjernim troškovima ili se vrijednost imovine ili predmeta smanjuje, sud može odrediti da se ta imovina ili predmeti prodaju, unište ili poklone za javni interes. Prije odlučivanja sud mora dobiti mišljenje vlasnika imovine ili predmeta. Ako vlasnik nije poznat ili mu poziv za davanje mišljenja nije moguće uručiti, sud poziv postavlja na sudskoj tabli i nakon osam dana smatra se da je obavljeno njegovo uručivanje. Ako vlasnik u roku od osam dana od uručivanja poziva ne da mišljenje, smatra se da se slaže s prodajom, uništenjem ili poklanjanjem. Za čuvanje oduzetih predmeta i njihovu sigurnost brinu nadležni državni organi, organizacije s javnim ovlaštenjima, izvršitelji i finansijske organizacije. Postupanje s predmetima i imovinom te nivo njihove sigurnosti propisuje Vlada Republike Slovenije¹⁴², a najvažnije detalje tog akta, koji se zove Uredba o postupanju s oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima, navest ćemo u ovom istraživanju.

Zakon o poreznom postupku

Zakon o poreznom postupku¹⁴³ određuje da porezni organ može utvrditi predmet oporezivanja s procenom i na toj osnovi razrez poreza. To može učiniti pored ostalog ako:

- utvrdi da porezni obveznik (fizička osoba) raspolaže sredstvima za privatnu potrošnju, uključujući i imovinu, koja prilično prelazi prihode koje je porezni obveznik prijavio;
- ako na drugi način sazna podatke o sredstvima kojima raspolaže porezni obveznik (fizička osoba), odnosno o trošenju poreznog obveznika (fizičke osobe), ili podatke o stečenoj imovini poreznog obveznika.¹⁴⁴

Porezni organ smije pozvati pojedinog poreznog obveznika – fizičku osobu da poreznom organu predoči podatke o svojoj imovini ili dijelu imovine (u daljnjem tekstu: prijava imovine). U prijavi imovine porezni obveznik mora navesti imovinu koju ima u vlasništvu, i to:

- nekretnine;

---

¹⁴⁰ Član 225. Zakona o krivičnom postupku Republike Slovenije

¹⁴¹ Član 226. Zakona o krivičnom postupku Republike Slovenije

¹⁴² Član 506.a Zakona o krivičnom postupku Republike Slovenije

¹⁴³ Zakon o poreznom postupku Republike Slovenije (zvanični prečišćeni tekst), Uradni list RS, br. 13/2011 od 28. 2. 2011., izvor – internetska stranica Uradnog lista : www.uradni-list.si/ (preuzeto, 13.10.2011.)

¹⁴⁴ Član 68. st. (5) Zakona o poreznom postupku Republike Slovenije

- prava na nekretnine i druga imovinska prava;
- pokretnine koje pojedinačno prelaze vrijednost od 10.000 eura;
- vrijednosne papire i vlasničke dijelove u privrednim društvima, zadrugama i drugim oblicima organiziranja, čija vrijednost prelazi ukupno 10.000 eura;
- gotovinu u novcu na računima banaka i štedionicama;
- potraživanja i obaveze iz obligacijskih odnosa ako prelaze 3.000 eura.

U prijavi imovine može se navesti i druga imovina. Porezni organ može od istog poreznog obveznika zahtijevati prilaganje prijave imovine ili dijela imovine najviše jednom godišnje. Prijavu imovine porezni organ smije upotrijebiti za ocjenu porezne osnove za poreze od prihoda fizičke osobe.¹⁴⁵ Obveznik mora, u skladu sa odredbama ovog Zakona koje se odnose na dokazni teret, za svoje tvrdnje u poreznom postupku i smanjenje porezne obaveze priložiti dokaze, a porezni organ mora dokazati radnje na osnovu kojih nastaje porezna obveznost.¹⁴⁶ Porezni nadzor obuhvata:

- porezni nadzor poreznih obračuna u poreznom organu,
- nadzor i kontrolu u skladu sa zakonom koji uređuje carinsku službu,
- porezni inspekcijski nadzor,
- poreznu istragu.¹⁴⁷

Porezna istraga je uređena članom 131. Zakona o poreznom postupku. U slučaju da postoji razlog za sumnju da je počinjena radnja kojom su kršeni propisi o oporezivanju, porezni organ može pokrenuti poreznu istragu tako što izda nalog za istragu. U nalogu za istragu porezni organ mora navesti okolnosti iz kojih proizlaze razlozi za sumnju i navesti i koje okolnosti se u istrazi navise istražuju. U postupku porezne istrage se provjeravaju odnosno dopunjuju podaci koje je porezni organ prethodno prikupio u skladu sa svojim nadležnostima. Poreznu istragu obavlja porezni inspektor u skladu s ovim Zakonom i zakonom koji uređuje poreznu službu.

Zakon o poreznoj službi

Zakon o poreznoj službi¹⁴⁸ propisuje okvir postupka za obavljanje poreznog nadzora. Ako se na osnovu nalaza obavljene porezne istrage pokaže da su razlozi za sumnju bili utemeljeni, porezni organ će pokrenuti postupak poreznog inspekcijskog nadzora u kojem će biti moguće kao dokaz koristiti dokaze i podatke prikupljene u poreznoj istrazi.

Na osnovu člana 18. ovog Zakona, prilikom ispunjavanja naloga, inspektor pored ostalih ima sljedeća prava:

- pravo da razgleda i pregleda svo zemljište, poslovne prostore i druge prostore koji se koriste za obavljanje djelatnosti ili sticanje prihoda; poslovnim prostorima smatraju se i prostori za stanovanje koje je porezni obveznik odredio kao svoje sjedište odnosno kao poslovni prostor gdje se obavlja djelatnost;
- da uđe i pregleda poslovne i druge prostore (osim prostora za stanovanje) koji ne pripadaju obvezniku kada postoji utemeljena sumnja da obveznik u njima obavlja djelatnost ili da su tamo stvari obveznika ne koje se odnosi obavljanje zadatka iz prvog do trećeg stava ovog člana;

¹⁴⁵ Član 69. st. (1), (2), (4), (6) i (11) Zakona o poreznom postupku Republike Slovenije

¹⁴⁶ Član 76. Zakona o poreznom postupku Republike Slovenije

¹⁴⁷ Član 127. Zakona o poreznom postupku Republike Slovenije

¹⁴⁸ Detalje odredi Zakona o poreznoj službi Republike Slovenije preuzeli smo iz istraživanja Istraživačkog sektora Državnog zbora Slovenije *Nepravilno pridobljeno premoženje – pregled zakonodaje*, od 10.04.2008. godine, str. 6.

- da pregleda prostore, objekte, postrojenja, uređaje, radna sredstva, instalacije, predmete, robu, stvari, materijale, poslovne knjige, ugovore, dokumente te poslovanje i dokumentaciju državnih organa, privrednih društava, zavoda, drugih organizacija i zajednica te fizičkih osoba koje obavljaju djelatnost;
- da pregleda poslovne knjige i evidencije, ugovore, poslovne dokumente i poslovnu dokumentaciju drugih osoba koje se nalaze uz osobu kod koje se obavlja zadatak iz prvog do trećeg stava ovog člana;
- da sasluša stranke i svjedoke u upravnom postupku;
- da pregleda dokumente koji dokazuju pravni status poreznog obveznika te druge dokumente kojima se može utvrditi identitet osoba;
- da besplatno dobije i koristiti osobne i druge podatke i službene evidencije i druge zbirke podataka koji se odnose na poreznog obveznika i koji su potrebni za obavljanje zadatka iz prvog, drugog i trećeg stava ovog člana;
- da besplatno uzme uzorke robe, materijala i opreme za potrebe istrage;
- da fotografira ili snimi na drugi nosač vizualnih podataka osobe, prostore, objekte, postrojenja, instalacije i druge predmete;
- da skupi i dobije potrebne izvještaje i podatke od osoba koji bi vjerovatno bili korisni za sprječavanje i otkrivanje kršenja propisa o oporezivanju.

U vezi s opsegom poreznog inspekcijuskog nadzora je izričito određeno da ovlaštena osoba može obaviti porezni nadzor i pojedinca koji samostalno obavlja djelatnost, a tu djelatnost nije registrirao u skladu s propisima. Izričito je određeno da je porezni inspekcijuski nadzor moguće obaviti i nad fizičkom osobom koja se bavi poslom ili prima prihode značajne za oporezivanje.

Uredba o postupanju s oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima¹⁴⁹

Ova uredba¹⁵⁰ uređuje postupak upravljanja:

- predmetima koji su oduzeti u krivičnom postupku ili u vezi s njim i izručeni sudu na čuvanje ili je sud odredio njihovo čuvanje,
- predmetima ili imovinom koja služi za privremeno osiguranje zahtjeva za oduzimanje imovinske koristi odnosno imovinom u vrijednosti imovinske koristi i
- predmetima ili imovinom koji su položeni kao kaucija.¹⁵¹

Navedeni predmeti i imovina (u daljnjem tekstu: predmeti) u sudu se vode u popisu oduzetih predmeta prema odredbama sudskog reda.¹⁵² Sud može odrediti da čuvanje i upravljanje

¹⁴⁹ Uredba o postupanju s oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima, Uradni list RS, br. 22/2002 od 13. 3. 2002. Izmjene i dopune Uredba o postupanju s oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima, Uradni list RS, br. 8/2007 od 29. 1. 2007., izvor – internetska stranica Uradnog lista: : www.uradni-list.si/ (preuzeto, 13.10.2011.)

¹⁵⁰ Uredba o postupku upravljanja oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima, Uradni list RS, br. 22/2002. od 13. 3. 2002.

¹⁵¹ Član 1. Uredbe o postupku upravljanja oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima

¹⁵² Sudski red u Sloveniji propisuje ministar nadležan za pravosuđe u skladu sa Zakonom o sudovima. U članu 1. ovog propisa definirano je da „Sudski red određuje organizaciju sudova, poslovanje sudova u pojedinim vrstama poslova, organizaciju i poslovanje dežurnih službi, pravila o dodjeljivanju poslova sucima, način poslovanja sudova u slučajevima kada pred sudom stranka, svjedok ili učesnik koristi svoj jezik i pismo, poslovanje u poslovima sudske uprave, poslovanje pisarničko-tehničko i finansijsko poslovanje sudova, informatizaciju sudova, pravnu pomoć između sudova i drugih organa te međunarodnu pravnu pomoć, posebne dužnosti sudskog osoblja te druga pitanja, ako zakon tako određuje. Odredbe sudskog reda se koriste u poslovanju sa zemljišnjim knjigama, sudskim registrom, izvršenju, ovjerama u poslovanju s taksama, u stručnim bibliotekama, u arhivu, prilikom prijema i slanja pošte te u finansijsko-računovodstvenom poslovanju, ako to ne

predmetima obavljaju izvršitelji imenovani po zakonu o izvršnom postupku i osiguranju i koji su upisani u registar ovlaštenih izvršitelja, koji vodi ministarstvo nadležno za pravosuđe (u daljnjem tekstu: ovlašteni izvršitelji). O upisu u registar ovlaštenih izvršitelja odlučuje ministar nadležan za pravosuđe (u daljnjem tekstu: ministar) prema prethodnom mišljenju Komore izvršitelja i predsjednika okružnog suda za područje za koje se daje ovlast. Za oblast svakog okružnog suda određuje se najmanje jedan, a za područje Okružnog suda u Ljubljani najmanje dva ovlaštena izvršitelja. Ovlašteni izvršitelj može čuvati i upravljati predmetima prema odredbi svih sudova u Republici Sloveniji. Ministar pravilnikom određuje uvjete koje ovlašteni izvršitelj mora ispunjavati u osiguranju odgovarajuće tehničke i fizičke sigurnosti predmeta (video nadzor, alarmni sistemi, posebna prijevozna sredstva, osiguranje od odgovornosti i druge mjere) te druge uvjete za dobivanje ovlaštenja za čuvanje i upravljanje predmetima i postupak za upis u spomenuti registar.¹⁵³

Troškovi čuvanja isplaćuju se prvo iz sredstava suda koji je odredio čuvanje. Tarifu za plaćanje obavljenog rada na osnovu ove uredbe i troškove ovlaštenog izvršitelja pravilnikom određuje ministar.¹⁵⁴

Upravljanje, čuvanje, prodaju i uništenje nadzire komisija za oduzete predmete, imenovana prema odredbama ove odluke (u daljnjem: komisija). Komisiju za područje svakog okružnog suda imenuje ministar. Predsjednik komisije i njegov zamjenik imenuju se između sudaca na prijedlog predsjednika nadležnog okružnog suda, jedan član i njegov zamjenik iz reda ovlaštenih zaposlenika ministarstva nadležnog za unutrašnje poslove, na prijedlog ministra nadležnog za unutrašnje poslove, a jedan član i njegov zamjenik iz reda državnih tužilaca na prijedlog generalnog državnog tužioca Republike Slovenije.¹⁵⁵

Čuvanje, prodaja i uništenje predmeta

Sud odnosno ovlašteni izvršitelj koji preuzme predmete bez odlaganja ih pregleda i o preuzetom sastavi zapisnik kojim potvrđuje prijem predmeta. Uredba propisuje detalje koje zapisnik sadrži. Sud može ovlaštenom izvršitelju prilikom preuzimanja predmeta ili bilo kada u toku čuvanja, na njegov prijedlog ili po službenoj dužnosti, odrediti pojedinačne radnje ili dati uputstva za upravljanje predmetima.¹⁵⁶ Sud ili ovlašteni izvršitelj predmete čuva i osigurava kao dobar domaćin. Za upravljanje pokretninama koriste se odredbe zakona koji uređuje obligacione odnose o uvjetima skladištenja. Upravljanje, čuvanje, prodaja i uništenje opojnih droga obavlja se u skladu s propisom koji to uređuje.

Do pet komada vojnog oružja ili opreme te do 1.000 komada vojnog streljiva koje je oduzeto u pojedinačnom krivičnom djelu čuva ministarstvo nadležno za unutrašnje poslove u odgovarajuće zaštićenim prostorima. Veće količine vojnog oružja, streljiva i opreme odnosno više komada vojnog oružja i opreme čuva ministarstvo nadležno za odbranu. Nadležni sud može obaviti kontrolu čuvanja ovog oružja, opreme i streljiva.¹⁵⁷ Predmete, kojima se vremenom umanjuje tržišna vrijednost ili je njihovo daljnje čuvanje povezano s nesrazmjernim troškovima, potrebno je prodati kada se s obzirom na predviđeno vrijeme

---

uređuju posebni propisi.“ Sodni red, Uradni list Republike Slovenije, br. 17/1995 od 18.3.1995., izvor: internetska stranica Uradnog lista: www.uradni-list.si/ (preuzeto 13.10.2011.)

¹⁵³ Član 3. Uredbe o postupku upravljanja oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima

¹⁵⁴ Član 4. Uredbe o postupku upravljanja oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima

¹⁵⁵ Član 5. Uredbe o postupku upravljanja oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima

¹⁵⁶ Član 6. Uredbe o postupku upravljanja oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima

¹⁵⁷ Član 7. Uredbe o postupku upravljanja oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima

trajanja postupka i očekivanu cijenu prilikom prodaje utvrdi da troškovi čuvanja predmeta u odnosu na njihovu vrijednost ne opravdavaju daljnje čuvanje.

Pri upravljanju nekretninama potrebno je osigurati zaštitu prava i ispunjavanje obaveza koje imaju treće osobe, njihovo redovno održavanje i očuvanje vrijednosti. Pri upravljanju potraživanjima, vrijednosnim papirima, drugim imovinskim ili materijalnim pravima i poslovnim dionicama potrebno je osigurati sigurnost i profitabilnost u skladu sa tržišnim vrijednostima. Pri upravljanju novcem potrebno je osigurati kamate i likvidnost prema standardima skrbnog finansijskog poslovanja.¹⁵⁸

Predmete je potrebno vratiti vlasniku nakon prestanka razloga za oduzimanje odnosno čuvanje određeno zakonom. Ako predmet nije moguće odnosno dopušteno vratiti vlasniku, sud ili ovlaštenu izvršitelj, prema prethodnoj naredbi suda, predmete prodaje, a dobiveni novac od prodaje čuva se do konačne odluke suda, a prema odredbama ove uredbe koje se odnose na čuvanje novčanih sredstava. Ako prodaja nije moguća ili će troškovi prodaje prevazići vrijednost predmeta odnosno visinu očekivanog prihoda od prodaje, sud može odrediti uništenje predmeta ili da se predmeti poklone za javni interes prema odredbama ove uredbe. Naredba o prodaji, uništenju ili poklanjanju se odnosi na prijedlog ovlaštenog izvršitelja ili po službenoj dužnosti. Prije donošenja ove naredbe sud pribavlja mišljenje vlasnika predmeta.¹⁵⁹

Ako se po odredbi suda predmeti vraćaju vlasniku, prilikom njihovog preuzimanja se sastavlja zapisnik u kojem se navode vrsta, količina i opis stanja predmeta koje osoba preuzima. Ako su predmeti u postupku oduzimanja ili čuvanja uništeni iz nekog drugog razloga, postupa se po odredbi suda.¹⁶⁰

Prodaja predmeta se obavlja prema odredbama propisa koji se odnose za sudski izvršni postupak, a nadzire je komisija. Oružje se prodaje prema odredbama zakona koji uređuje promet oružja i nadzire je komisija imenovana za područje Okružnog suda u Ljubljani.¹⁶¹ Nadležna komisija prilikom prodaje:

- provjerava da popis predmeta za prodaju odgovara podacima iz zapisnika koji ovlaštenu izvršitelj sastavlja prilikom preuzimanja predmeta za čuvanje i da li je nadležni sud izdao naredbu o prodaji;
- potvrđuje procjenu vrijednosti predmeta koja je podloga za određivanje prodajne cijene;
- potvrđuje uvjete za prodaju i način prodaje;
- pregleda i potvrđuje zapisnik o prodaji;
- provjerava da li je uređen status robe koja potiče izvan EU i da li su obračunate uvozne dadžbine.¹⁶²

Predmete koji prema posebnim propisima nisu u slobodnom prometu ili se ne mogu prodati ili bi prodaja bila povezana s nesrazmjernim troškovima, nadležna komisija može u skladu s propisima o javnim finansijama pokloniti državnim organima ili organizacijama, zavodima, ustanovama ili filantropskim organizacijama, ako oni dokažu da su im predmeti potrebni za obavljanje njihovog posla. Predmete od historijske, arheološke, etnografske, kulturne,

---

¹⁵⁸ Član 8. Uredbe o postupku upravljanja oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima

¹⁵⁹ Član 9. Uredbe o postupku upravljanja oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima

¹⁶⁰ Član 10. Uredbe o postupku upravljanja oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima

¹⁶¹ Član 11. Uredbe o postupku upravljanja oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima

¹⁶² Član 12. Uredbe o postupku upravljanja oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima

umjetničke ili naučne vrijednosti nadležna komisija može pokloniti prema navedenim odredbama samo po prethodno dobivenom mišljenju ministarstva nadležnog za finansije i ministarstva nadležnog za kulturu.¹⁶³

Uništenje predmeta obavlja sud ili ovlaštenu izvršitelj pod nadzorom nadležne komisije, dok uništenje opojnih droga, vojnog oružja, opreme i vojnog streljiva obavljaju ovlaštenu radnici ministarstva nadležnog za odbranu pod nadzorom komisije. Uništenje se obavlja na način koji odredi komisija na prijedlog stručnog ministarstva nadležnog za odbranu s obzirom na posebnost predmeta uništenja. O uništenju se sastavlja zapisnik koji potvrđuje komisija. Zbog sigurnosti osoba i imovine mogu se uništiti nađena ili oduzeta eksplozivna sredstva ili naprave. O tome se pismeno obavještava sud koji vodi postupak.¹⁶⁴

Troškove upravljanja ili čuvanja predmeta do momenta predaje nadležnom državnom tužilaštvu odnosno sudu plaća ministarstvo nadležno za unutrašnje poslove. Troškove upravljanja i čuvanja predmeta nakon prodaje predmeta i troškove uništenja predanih predmeta, iz budžetskih sredstava, plaća nadležno državno tužilaštvo ili sud kojem su predmeti izručeni. U vezi s plaćanjem ovih troškova smatra se da su predmeti predati nadležnom državnom tužilaštvu odnosno sudu i ako su prilikom podizanja krivične prijave ostali na čuvanju i upravljanju u policiji. U tim slučajevima državno tužilaštvo odnosno sud mora pismeno obavijestiti policijsku jedinicu koja je podnijela prijavu o svakoj izmjeni u postupku koja utiče na obračun troškova.¹⁶⁵

Upravljanje gotovinskim i negotovinskim sudskim položima i novčanim sredstvima

Odredbe naloga o upravljanju gotovinskim i negotovinskim sredstvima se ne koriste za euro i devizna sredstva koja su privremeno oduzeta ili su oduzeta kao individualno određen predmet.¹⁶⁶ U nalogu o privremenom oduzimanju ili povlačenju gotovinskih novčanih sredstava u domaćoj valuti ili u inozemnim valutama - američkom dolaru, švicarskom franku odnosno engleskoj funti, sudac određuje da se oduzeta novčana sredstava doznače na podračun Republike Slovenije za sudske depozite pri Upravi Republike Slovenije za javna plaćanja (u daljenjem tekstu: UJP). Za gotovinska novčana sredstva u ostalim inozemnim konvertibilnim valutama sudac određuje da se ona doznače na poseban namjenski transakcijski račun Republike Slovenije za sudske depozite u Banci Slovenije, ministarstva nadležnog za finansije. Broj posebnog namjenskog transakcijskog računa Republike Slovenije za sudske depozite je uključen u listu podračuna odnosno računa Republike Slovenije za sudske depozite i njihovih vlasnika. Ako se privremeno oduzeta ili povučena novčana sredstva u domaćoj valuti ili inozemnoj konvertibilnoj valuti nalaze na transakcijskom računu kod institucije koja obavlja platni promet, sud će u isto vrijeme s naredbom o privremenom oduzimanju ili povlačenju (oduzimanju) novčanih sredstava naložiti instituciji koja obavlja platni promet da ta sredstva doznači na odgovarajući podračun ili račun Republike Slovenije za sudske depozite. Sud će, također, naložiti instituciji da o izvršenom prijenosu odmah obavijesti nadležni sud, a u slučaju prijenosa novčanih sredstava u ostalim inozemnim valutama (osim američkog dolara, švicarskog franka i engleske funte) i ministarstvo nadležno za finansije.

---

¹⁶³ Član 13. Uredbe o postupku upravljanja oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima

¹⁶⁴ Član 14. Uredbe o postupku upravljanja oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima

¹⁶⁵ Član 15. Uredbe o postupku upravljanja oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima

¹⁶⁶ Član 16. Uredbe o postupku upravljanja oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima

Nalog o privremenom oduzimanju ili povlačenju novčanih sredstava u inozemnoj konvertibilnoj valuti, osim u ostalim inozemnim valutama (osim američkog dolara, švicarskog franka i engleske funte) sud također šalje ministarstvu nadležnom za finansije. O izvršenju opisanih prijenosa na poseban račun namjenskog računa Republike Slovenije za sudske depozite, Ministarstvo nadležno za finansije obavještava sud koji je izdao naredbu o privremenom oduzimanju ili povlačenju sredstava.¹⁶⁷ Uprava za javna plaćanja u okviru Registra neposrednih i posrednih korisnika državnog ili općinskih budžeta uspostavlja posebnu listu podračuna odnosno računa Republike Slovenije za sudske depozite i njihove vlasnike koju objavljuje na svojoj internetskoj stranici. Ova lista također sadrži svaku izmjenu koja se objavljuje i na internetskoj stranici Uprave.¹⁶⁸ Sredstva koja se ne vraćaju postaju, na temelju pravomoćne odluke suda, vlasništvo Republike Slovenije. O tome sud obavještava ministarstvo nadležno za finansije, a obavještenje se šalje i jedinstvenom računu trezora države. Obavještenja se šalju pisano i faksom odnosno korištenjem informacijske tehnologije.¹⁶⁹

Sredstvima na podračunima Republike Slovenije za sudske depozite u UJP upravlja ministarstvo nadležno za finansije, u skladu s propisima koji određuju upravljanje likvidnošću sistema jedinstvenog trezorskog računa. Sredstva se oročavaju, a kamate na ta oročena sredstva su vlasništvo Republike Slovenije.¹⁷⁰

Vraćanje privremeno oduzetih ili povučenih novčanih sredstava, sa odgovarajućeg računa Republike Slovenije za sudske depozite u UJP, obavlja nadležni sud u nominalnom iznosu. Mogući troškovi platnog prometa, koji nastaju prilikom vraćanja sredstava, idu na teret Republike Slovenije.¹⁷¹

Ministarstvo nadležno za finansije o prijemu deviznih sredstava (osim američkog dolara, švicarskog franka i engleske funte) koja su bila doznačena na poseban namjenski transakcijski račun Republike Slovenije za sudske depozite u Banci Slovenije obavještava sud koji je izdao naredbu. Doznačenim sredstvima od dana njihovog prijema upravlja Republika Slovenija, odnosno ministarstvo nadležno za finansije i ona se vode na posebnom namjenskom transakcijskom računu Republike Slovenije za sudske depozite u Banci Slovenije.¹⁷² Upravljanje ovim sredstvima podrazumijeva da država njima upravlja kao sa budžetskim sredstvima Republike Slovenije. Sredstva se oročavaju, a kamate na ta oročena sredstva su vlasništvo Republike Slovenije.¹⁷³

Na prijedlog predsjednika okružnih sudova ministarstvo nadležno za pravosuđe sastavlja listu predlagača, koji u skladu s ovom Uredbom, predlažu ministarstvu nadležnom za finansije vraćanje sredstava. Predsjednik okružnog suda u svom prijedlogu navodi predlagača i njenovog zamjenika i u ministarstvu nadležnom za pravosuđe deponira njihove potpise. O izmjeni predlagača odnosno njegovog zamjenika predsjednik suda odmah obavještava ministarstvo nadležno za pravosuđe. Ministarstvo nadležno za pravosuđe predlaže ministarstvu nadležnom za finansije listu deponiranih potpisa te njihove izmjene.¹⁷⁴ O

---

¹⁶⁷ Član 17. Uredbe o postupku upravljanja oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima

¹⁶⁸ Član 17.a Uredbe o postupku upravljanja oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima

¹⁶⁹ Članovi 18. i 19. Uredbe o postupku upravljanja oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima

¹⁷⁰ Član 19. Uredbe o postupku upravljanja oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima

¹⁷¹ Član 22. Uredbe o postupku upravljanja oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima

¹⁷² Član 23. Uredbe o postupku upravljanja oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima

¹⁷³ Član 24. Uredbe o postupku upravljanja oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima

¹⁷⁴ Član 25. Uredbe o postupku upravljanja oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima

obavezi vraćanja deviznih sredstava (osim američkog dolara, švicarskog franka i engleske funte) sa računa sud obavještava gore spomenutog predlagача i ministarstvo nadležno za finansije najmanje pet dana prije vraćanja odnosno prije roka dospijea obaveze vraćanja tako da pošalje preporučenom poštom naredbu o vraćanju sredstava koja su prema naredbi o privremenom oduzimanju ili oduzimanju sredstava bila doznačena na poseban namjenski transakcijski račun Republike Slovenije za sudske depozite u Banci Slovenije. Obavještenje mora sadržavati sljedeće podatke:

- prvi dan dospijea;
- tačan iznos;
- naziv banke i broj računa na koji je potrebno vratiti sredstva;
- naredbu koja je bila temelj za doznačavanje sredstava na račun Banke Slovenije i obavještenje o doznačavanju.¹⁷⁵

Predlagач priprema prijedlog za vraćanje sredstava i ministarstvu nadležnom za finansije najmanje tri dana prije dospijea isplate, koji sadrži gore navedene podatke.¹⁷⁶ Najkasnije sljedeći radni dan ministarstvo nadležno za finansije nalaže Banci Slovenije da sa posebnog transakcijskog računa Republike Slovenije za sudske depozite u Banci Slovenije doznači sredstva na račun, koji je naveden u nalogu za korištenje deviznih sredstava. Vraćanje se obavlja u nominalnom iznosu. Mogući troškovi platnog prometa koji nastaju prilikom vraćanja sredstava idu na teret Republike Slovenije. Ministarstvo nadležno za finansije o izvršavanju vraćanja sredstava obavještava sud koji je izdao naredbu o vraćanju sredstava.¹⁷⁷

Ministar donosi pravilnik i imenuje komisiju za oduzete predmete u roku od tri mjeseca nakon stupanja na snagu ove Uredbe.¹⁷⁸ Odredbe ove Uredbe koriste se i za čuvanje i upravljanje predmetima policije prije početka krivičnog postupka do predaje nadležnom tužilaštvu odnosno sudu i za čuvanje i upravljanje predmetima u nadležnom tužilaštvu do predaje sudu, bez obzira na to da li se čuvaju u policiji, državnom tužilaštvu ili u drugom organu odnosno ovlaštenom izvršitelju.¹⁷⁹

ITALIJA

Kada se govori o kontroli sticanja imovine u Italiji, ne može se zaobići ključna institucija za tu oblast - finansijska policija (*Guardia di Finanza*), ili kako je nekada nazivaju, *finansijska straža*. *Guardia di Finanza* je svjetski poznata finansijska policija koja ima historiju dužu od 200 godina. Njeni počeci sežu u vrijeme Pijemontskog kraljevstva 1774. godine, a danas je to vojničko-policijska organizacija koja ima široka ovlaštenja. Kontrolira poštivanje poreznog i općenito finansijskog zakonodavstva, preispituje „poštenje“ poreznih obveznika i preduzeća, obavlja carinske i policijske zadatke na granici, moru i drugdje.¹⁸⁰

Misija i institucionalni zadaci italijanske finansijske policije podijeljeni su na prioritete (obuhvataju sprječavanje, istraživanje i prijavljivanje finansijskih utaja i kršenja, kontrolu usklađenosti s odredbama političko-ekonomskih interesa i nadzor na moru u finansijsko

¹⁷⁵ Član 26. Uredbe o postupku upravljanja oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima

¹⁷⁶ Član 27. Uredbe o postupku upravljanja oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima

¹⁷⁷ Član 28. Uredbe o postupku upravljanja oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima

¹⁷⁸ Član 30. Uredbe o postupku upravljanja oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima

¹⁷⁹ Član 31. st. (1) Uredbe o postupku upravljanja oduzetim predmetima, imovinom i vrijednosnim papirima

¹⁸⁰ Izvor: Istraživanje Istraživačkog sektora Državnog zbora Slovenije *Nepravilno pridobljeno premoženje - pregled zakonodaje*, od 10.04.2008. godine, str. 11-14.

policijske svrhe) te na doprinosne (zadaci povezani sa održavanjem javnog reda i sigurnosti i političko-vojnom odbranom granica), a navedeni su u Zakonu br. 189 od 23. aprila 1959. i Zakonodavnoj uredbi br. 68/2001. *Guardia di Finanza* ima oko 68.000 policajaca, a neki od njih služe u Europolu i OLAF-u (Evropskoj agenciji za borbu protiv prevara). Nadležnosti italijanske finansijske policije su široke. Obuhvataju finansijske, ekonomske, sudske i aktivnosti iz oblasti javne sigurnosti: utaju poreza, finansijska krivična djela, krijumčarenje, pranje novca, međunarodnu trgovinu drogom, ilegalnu imigraciju, carinske i granične provjere, kršenja autorskih prava, antimafijaške operacije, prevare kreditnim karticama, sajber kriminal, falsificiranje, finansiranje terorizma itd.¹⁸¹

Italijanska finansijska policija svoje zadatke obavlja na vlastitu inicijativu i na inicijativu drugih organa npr. sudova - kontrolu finansija, sprječavanje poreznih utaja, preventivno provjeravanje ekonomskih subjekata, a njene nadležnosti obuhvataju i područje borbe protiv organiziranog kriminala, područje građanske zaštite i drugo. Sa poreznom reformom 1974. godine dobila je dodatne nadležnosti u pogledu utvrđivanja posrednih i neposrednih poreza, a valutnom reformom 1976. godine i zadatke kontrole protoka novca i mogućnost kontrole u bankama.

Osnovni zadatak italijanske finansijske policije je preventiva; sprječavanje, preispitivanje i upozoravanje na utaje i druge finansijske prekršaje. Za pojedine zadatke imaju specijalizirane jedinice. „Sa ispitivanjem izvora imovine i upoređivanjem, sa širokim nadležnostima u pogledu bilo kakve dokumentacije i sa iznimkama od pravila bankarske tajne, zadnjih godina *Guarda di Finanza* je dobila konačnu fizionomiju gospodarske policije i razvila visokospecijaliziranu tehnologiju otkrivanja prekršaja i prekršitelja“.¹⁸²

Finansijska policija na jednoj strani razvija vlastitu, samostalnu djelatnost, a na drugoj strani je u ulozi izvršioca drugih organa. Posebno je važno njeno diskreciono pravo samostalnog istraživanja, pa italijanska finansijska policija može zahtijevati uvid u dokumente pojedinaca i preduzeća, uključujući i korespondenciju s poslovnim partnerima u bankama. Ova osnovna nadležnost se naziva *opća provjera* i najznačajnije je oruđe protiv utaje poreza. Prema nekim raspoloživim podacima potrebna je ekipa od tri stručnjaka za 40-to dnevnu opću provjeru. Rezultat provjere proučavaju odgovarajući organi i utvrđuju da li je došlo do utaje poreza. O tome koja osoba će se provjeravati odlučuje se po sistemu ili indeksu vjerovatnosti porezne utaje i s njima povezanih sumnji. Rad finansijske policije je bitan i sa stanovišta pravosudne uloge. Ona, naime obavlja temeljite preglede dokumentacije i pojedinaca osumnjičenih za krivična djela.

Zakon iz 1983. godine je odredio krivične radnje zbog kojih finansijska policija može odmah preduzeti mjeru ili, kazano drugačije, poreznim utajivačima odmah „staviti lisice“. Tako je finansijska policija postala ključno oruđe pravosuđa pri utvrđivanju pranja novca iz nezakonitih djela¹⁸³.

Organizacija finansijske policije se s vremenom, u skladu s izmjenama zakonodavstva, nekoliko puta mijenjala. U važne zakone koji su uticali na njen razvoj ubrajaju se:

---

¹⁸¹ Guardia di Finanza, Wikipedia; <http://en.wikipedia.org/> (14.10.2011.), str. 11-14.

¹⁸² Drčar-Murko, Mojca i Mirkovič, Peter 1990; *Finančna policija v Sloveniji*, GV, str. 7. u *Nepravilčno pridobljeno premoženje - pregled zakonodaje*, od 10.04.2008. godine, str. 11-14.

¹⁸³ Drčar-Murko, Mojca i Mirkovič, Peter 1990; *Finančna policija v Sloveniji*, GV, str. 4.-7. *Nepravilčno pridobljeno premoženje - pregled zakonodaje*, od 10.04.2008. godine, str. 11-14.

- Zakon br. 376 iz 1906. godine, kojim je formirano Generalno zapovjedništvo podređeno Ministarstvu finansija;
- Zakon br. 95/1923 kada je pri Ministarstvu finansija formiran ured porezne policije;
- Zakon br. 63/1926 kojim su civilni službenici sudske policije dobili istražne zadatke, ovlaštenja za tajne metode rada i prikupljanje informacija pomoću izvora te saradnike,
- Zakon br. 4/1929 kojim je ustanovljena jedinica sudske policije za borbu protiv nezakonitog oticanja novca u inozemstvo, protiv krivotvorenja novca i vrijednosnih papira,
- Zakon br. 189/1959 i Zakon 200/1966 kojima je Korpus finansijske straže uključen u sastavni dio oružanih snaga Republike Italije.

Odgovornost italijanske finansijske policije je da :

- kao finansijska policija štiti i brani javne finansije od svakog nezakonitog korištenja, koje utiče na javne prihode i izdatke;
- kao ekonomska policija brine se za sprječavanje i zaustavljanje svake moguće infiltracije štetne za ekonomsko i finansijsko djelovanje tržišta.

Za obavljanje te misije postojeće zakonodavstvo joj daje posebna istražna ovlaštenja, mogućnost obavljanja preventivnih akcija, djelatnost obavještavanja i finansijske kontrole na cijelom teritoriju. Organi finansijske policije sami daju inicijative i preduzimaju mjere prilikom istrage poreznih utaja, finansijskih prekršaja i drugih kršenja propisa. Nakon istrage, finansijska policija može po zakonu zahtijevati dokaz o zakonitosti stečene imovine - obrnuti dokazni teret.

U sklopu toga su bitne odredbe zakona br. 356 iz 1992. godine koji u pogledu zamrzavanja imovine određuje olakšanje dokaznog tereta koji se odnosi na određene krivične radnje (nezakonitu trgovinu drogama, organizirani kriminal, pranje novca). Član 12. Zakona propisuje da je obavezna zaplijena novca, imovine i druge svojine osobi koja je optužena za neko od navedenih krivičnih djela ako počinitelj ne obrazloži izvor imovine i ako imovina nije srazmjerna njegovim prihodima ili privrednim djelatnostima. U tom slučaju nije nužno dokazati da imovina proističe neposredno ili posredno iz krivičnog djela. Imovina koja posredno proističe iz nezakonitih prihoda ili drugog načina sticanja može se zamrznuti, ako optužena osoba ne dokaže njen izvor. Iznimku predstavlja vlasništvo treće osobe. Upravljanje zamrznutom imovinom uređuje zakon.

Već smo spomenuli italijanski Zakon o finansijama iz 2005. godine koji uključuje neke odredbe koje se odnose na poreznu procjenu s namjerom poboljšanja pristupa bankarskim informacijama za porezni organ – *Revenue Agency* i finansijsku policiju – *Guarda di Finanza*. Ove institucije sada mogu zahtijevati informacije ne samo od banaka i poštanskih ureda, već i od domaćih i stranih posrednika, investicijskih fondova i društava za upravljanje. Opseg ili vrste informacija koje mogu zahtijevati se povećavaju. U prošlosti su se mogle tražiti kopije računa poreznih obveznika ili kopije srodnih transakcija. Sada porezni organi mogu zahtijevati informacije o bilo kojoj transakciji između poreznih obveznika i banaka ili drugih finansijskih posrednika (to uključuje i slobodnu prodaju, pristup bankarskim sefovima i bilo kojim drugim finansijskim uslugama). Te odredbe su dopunjene 2006. godine.

Imovinom konfiskovanom od kriminalnih zločinačkih mreža u ovoj zemlji upravlja Italijanska agencija za javnu imovinu (*Agenzia del Demanio*).¹⁸⁴ Agencija je zadužena za ovu

---

¹⁸⁴ Izvor: internetska stranica Italijanske agencije za javnu imovinu: www.agenziademanio.it

imovinu od časa kada je konfiskovana do njene dodjele za društvene ili institucionalne namjene. Osnovao ju je Ministarstvo ekonomije Italije 1999. godine kao jednu od četiri fiskalne agencije, a njen status je promijenjen 2003. godine u javno ekonomsko tijelo. Agencija zapošljava oko 1000 osoba u 20 gradova Italije.

SLOVAČKA

Ideja o posebnom zakonu kojim se utvrđuje nezakonito stečena imovina na kratko vrijeme je bila realizirana u Slovačkoj.¹⁸⁵ Nakon višegodišnjih nastojanja (od 2001. godine), Zakon o dokazivanju izvora imovine bio je donesen u junu 2005., a stupio na snagu 1. septembra iste godine. Međutim, slovački Ustavni sud je 6. oktobra 2005. utvrdio da taj Zakon nije u skladu s Ustavom. Stvaranje posebnog pravnog temelja za djelotvoran postupak protiv osoba koje nisu sposobne vjerodostojno dokazati porijeklo i način sticanja svoje imovine bila je namjena spomenutog Zakona. Donesen je iz razloga što su postupci iz oblasti nezakonitog bogaćenja vođeni na osnovu krivičnog zakona (povezani s građanskim zakonom i drugim pravnim aktima, posebno poreznim) često bili nedjelotvorni.

Zakon je važio za sve fizičke osobe koje ne mogu dokazati porijeklo svoje imovine. Njegovi zagovornici su posebno isticali njegovu potrebu u slučajevima funkcionera, visokih državnih činovnika i drugih osoba koje su bile važne prilikom donošenja ekonomskih ili finansijskih odluka u periodu od 1.1.1990. Te osobe su posebno naglašene jer se Zakon odnosio na razdoblje u kojem su donesene važne odluke u vezi sa privatizacijom ili javnim konkursima i zato su postojale najveće mogućnosti za nezakonito bogaćenje¹⁸⁶.

Zakon se temeljio na konceptu da svako mora biti sposoban dokazati izvor svoje imovine. U slučaju da ne može dokazati, država mora imati pravnu osnovu za početak građanskog postupka na sudu, na kojem optuženik mora opovrgnuti ozbiljne sumnje o nepoštenom izvoru svoje imovine. U slučaju da osoba ne dokaže izvor svoje imovine, odnosno da je način sticanja te imovine upitan, sud može odlučiti da se takva imovina zaplijeni u korist države. U skladu s tim zakonom, državni organi su imali dužnost obavijestiti finansijsku policiju u slučaju ozbiljne sumnje da je imovina određene osobe stečena nezakonitim sredstvima.

Na osnovu tog zakona se koristio običajni građanski pravni postupak. Finansijska policija najprije bi djelovala na temelju pisanog poziva (neanonimne prijave državnog organa, fizičke ili pravne osobe) ili na osnovu vlastite inicijative i istraživala odgovarajuće prihode osobe, vrijednost njene cjelokupne imovine i način sticanja te imovine. Finansijska policija bi imala pravo da zahtijeva objašnjenja od te osobe, da traži sudjelovanje drugih državnih organa i drugih pravnih i fizičkih osoba. Finansijska policija bi imala pravo da ulazi u relevantne prostore i da pregleda dokumente i druge spise koji se odnose na određenu osobu. Na osnovu tog prava imala bi mogućnost zatražiti od banaka relevantne informacije o strankama, čak i u slučaju kada je takva informacija dio tzv. bankarske tajne.

¹⁸⁵ Izvor: Istraživanje Istraživačkog sektora Državnog zbora Slovenije *Nepravilno pridobljeno premoženje - pregled zakonodaje*, od 10.04.2008. godine, str. 7-9.

¹⁸⁶ Slovak Financial Law News 2005. u istraživanju Istraživačkog sektora Državnog zbora Slovenije *Nepravilno pridobljeno premoženje - pregled zakonodaje*, od 10.04.2008. godine, str. 7-9.

U slučaju da finansijska policija utvrdi da vrijednost imovine prelazi legalni prihod osobe za najmanje 1000 puta od minimalne plate, to bi morala pismeno prijaviti tužiocu nadležnog suda, kako je određeno Zakonom o građanskom postupku. Tužilac bi morao nakon provjere podneska i nakon mogućeg dodatnog dokazivanja osobe ispitivati porijeklo njene imovine, koja je navedena u podnesku finansijske policije. U slučaju da bi se tužiocu obrazloženje činilo nedostatnim ili da osoba objašnjenje ne da u roku koji određuje zakon (30 dana), tužilac ulaže zahtjev sudu za postupak oduzimanja imovine stečene nezakonitim sredstvima u okviru građanskog pravnog postupka. U slučaju da u vrijeme postupka pred sudom javni tužilac dokaže postojanje raskoraka između dokazanih prihoda, koje je stekao optuženi, i njegove stvarne imovine najmanje za 1.000 minimalnih plata, sud bi donio presudu da je imovina optuženog stečena nezakonitim sredstvima i da se mora zaplijeniti u korist države. Zagovornici zakona su taj zakon označili kao potrebnu mjeru koja je veliki izazov za slovačku javnost – raspravu, demokratiju i mentalitet. Dokazivanje izvora imovine je prema njihovom mišljenju uobičajen standard u većini svjetskih poreznih uređenja te kao takav i djelotvorno oružje protiv pranja novca, korupcije i izbjegavanja plaćanja poreza.

Kritičari tog Zakona su smatrali da podjela tereta dokazivanja između javnog tužioca i optuženih nije prihvatljiva iz dva razloga. Prema njihovom mišljenju Zakon ne postiže cilj progona nezakonito obogaćenih osoba jer je vrlo vjerovatno da ne bi imali problem s „dokazivanjem“ izvora imovine (donacije ili krediti od privatnih, čak i umrlih osoba), na drugoj strani bi postojao određeni rizik zloupotrebe. Taj rizik proizlazi iz činjenice da je finansijska policija obavezna da ispita svaku prijavu, osim ako se pokaže da je bila neopravdana. Prijavitelj nije obavezan navesti razloge njegove sumnje i ne snosi nikakvu odgovornost za moguću prijavu bez osnove. Iako je cilj zakona po mišljenju većine stručnjaka ispravan, sredstva za postizanje tih ciljeva su loše izabrana. Država je išla smjerom najmanjeg otpora; umjesto da bolje upotrijebi raspoloživu kontrolu i represivne mehanizme, umanjila je značaj jednog ključnog elementa pravne države kada je teret dokaza prenijela na državljane. Postojeći pravni sistem imao bi dovoljno instrumenata za otkrivanje nazakonitog bogaćenja. Više stručnjaka je izrazilo mišljenje da bi se više sredstava moralo namijeniti za poboljšanje kvalitete istražitelja, porezne službe, sudaca i dr.

Državni tužilac je izložio moguće poteškoće s poštivanjem pravnih standarda. Iako je finansijska policija ovlaštena da uđe u preduzeće, fizička osoba može odbiti ulazak policije u svoj dom. Tako je istražitelj ozbiljno ograničen u određivanju vrijednosti imovine. Državni tužilac je nagovijestio i teškoće kada bi bile potrebne informacije stranih banaka o slovačkim strankama, jer slovačko zakonodavstvo ne može prisiliti strane banke da daju podatke njenim organima.

Po mišljenju kritičara slabost tog zakona bila je ta što nije odredio niti probleme niti njihovo rješavanje na pravi način, već ih je prikriovao. Većina ocjenjivača je mišljenja da bi bilo teško provoditi zakon i da bi praktični učinak bio minimalan. Postojao je i rizik da bi poštteni ljudi bili optuženi samo zato što bi ih prijavili zavidni susjedi („što je dio slovačkog folklor, a to ne bi spriječila ni činjenica da prijave ne budu anonimne“).

U ovoj državi je na snazi sistem građanske zaplijene imovine (*civil forfeiture*). Zakon o imovinskoj koristi stečenoj krivičnim djelom (*Proceeds of Crime Act, 1996*) omogućuje nadležnom sudu (*High Court*)¹⁸⁷ da odredi osiguranje ili zamrzavanje različitih sredstava koja potiču iz krivičnih djela, odnosno kada postoji sumnja o takvom izvoru, i također da oduzme i raspolaže tim sredstvima koliko god je to potrebno, te da se pobrine za druge poslove u vezi s tim. Zakon je zamišljen šire i nije vezan za konkretnu optužbu ili presudu za krivičnu radnju.¹⁸⁸ U sredstva koja su predmet zakona spadaju nekretnine, pokretnine (npr. automobili), gotovina i drugi oblici sredstava. Zakon je dopunjen i izmijenjen 2005. godine. (*Proceeds of Crime (Amendment) Act 2005*).

Navedeni sud na prijedlog ovlaštenog predlagača, i to policajaca, ovlaštenih poreznih službenika ili posebnog Ureda za imovinu stečenu kriminalnim aktivnostima (*Criminal Assets Bureau - CAB*)¹⁸⁹, izdaje više vrsta naloga, između ostalih: kratkotrajni nalog (*interim order*), privremeni nalog (*interlocutory order*) i nalog o oduzimanju (*disposal order*). Sud je nadležan za izdavanje naloga ako se npr. imovina određene osobe (*respondent*) nezakonito prenese iz države ili na drugu osobu. Pri tome predlagači moraju uvjeriti sud (dokazati kao vjerovatno) da je imovina stečena krivičnim djelom, kao posljedica krivičnih radnji ili u vezi s krivičnim radnjama, ili da je stečena istovremeno, ili da je u vezi s imovinom koja posredno ili neposredno predstavlja nezakonite prihode od krivičnih radnji.

Kratkotrajni nalog se izdaje za najviše 21 dan ako nadležni predlagatelj dokaže sudu ili dokaže kao vjerovatno da osoba posjeduje ili raspolaže imovinom čija vrijednost nije manja od 13.000 eura. U nalogu se određuje da se dotičnoj osobi ili svakoj drugoj osobi zabrani raspolaganje tom imovinom. Ako se dokaže da je ta imovina u vlasništvu druge osobe ili da je njena vrijednost manja od 13.000 eura sud može ukinuti kratkotrajni nalog ili ga izmijeniti.

Privremeni nalog zabranjuje raspolaganje imovinom. Sud ga može ukinuti prema istim uvjetima kao i kratkotrajni nalog. Posebno je određeno da sud ne izdaje privremene naloge ako postoji stvarni rizik da bi se na taj način nekome nanijela nepravda. Privremeni nalog vrijedi duže vrijeme, i do nekoliko godina.

Kada privremeni nalog traje najmanje sedam godina (prema izmjeni zakona iz 2005., to razdoblje uz saglasnost stranaka može biti kraće), sud na prijedlog nadležnog predlagača izdaje nalog o oduzimanju (*disposal order*), prema kojem se imovina prenosi na Ministarstvo finansija ili na drugu osobu koju sud odredi. Ministarstvo može prodati ili drugačije raspolagati tom imovinom. Tako dobijeni iznos novca ide u budžet. Sud omogućava osobi da se izjasni o djelima. Nalozi o oduzimanju se ne izdaju ako postoji osnovan rizik da bi se na taj način nekome nanijela nepravda.

¹⁸⁷ Sud koji ima nadležnost redovnih sudova prvog i drugog stepena obavlja i funkciju ustavnog suda.

¹⁸⁸ Što se tiče zaplijene imovine koja slijedi optužbu *poslije presude* za krivičnu radnju, u Irskoj je na snazi Krivični zakon (*Criminal Justice Act, 1994*)

¹⁸⁹ *Criminal Assets Bureau - CAB* je tijelo u okviru irske policije koje okuplja službenike iz različitih sektora. Čine ga, pored policijskih službenika, još i činovnici s područja poreza i carina, te službenici ministarstva nadležnog za socijalne poslove. Pored imovine koja je povezana s krivičnim djelima, brine se i za imovinu koja je predmet poreznih utaja odnosno za imovinu koja je bila zaposjednuta uslijed lažnog prikazivanja okolnosti u vezi s dodjelom socijalnih primanja.

Između trajanja kratkotrajnog naloga ili privremenog naloga sud može imenovati upravitelja (*receiver*) koji se brine o imovini koja je obuhvaćena nalogom te da raspolaže imovinom prema uputama suda. Za dokazivanje na sudu vrijede jednaki standardi kao u građanskom postupku. Sud može smatrati da je kod dokaza dovoljna pisana izjava pod zakletvom (*affidavit*) ili izjava na usmenom saslušanju koju je dao policajac ili ovlaštena osoba porezne službe; kao dokaz vrijedi i dokument Ureda za imovinu stečenu krivičnim radnjama o tome da osoba ima imovinu koja je nastala krivičnim radnjama odnosno da je s njima posredno povezana.

U cijelom toku postupka pred sudom, odnosno u vrijeme trajanja kratkotrajnog naloga ili privremenog naloga sud može pozvati osobu (*respondent*) da u pisanoj izjavi pod zakletvom navede imovinu koju posjeduje ili njom upravlja, i/ili visinu, te izvor svih prihoda za određeno vremensko razdoblje, koje ne smije prelaziti deset godina.

U vrijeme trajanja jednog od naloga policajac ili ovlaštena osoba poreznog ureda može oduzeti imovinu ako se to pokaže potrebnim. Oduzetom imovinom mora se postupati u skladu s uputama suda. Ukoliko se pokaže da izdavanje naredbe nije bilo opravdano, sud može dodijeliti osobi odgovarajuću nadoknadu i to iz sredstava Ministarstva finansija.

Izmjenama zakona iz 2005. godine uvedena je odredba o nepoštenom bogaćenju (*corrupt enrichment order*¹⁹⁰). Smatra se da se neko nepošteno obogatio ako je primio novac ili druge pogodnosti ili koristi (npr. izdavanje građevinske dozvole) što je rezultat ili je u vezi s nepoštenim postupanjem gdje god se to odvijalo. U smislu zakonodavstva nedopušteno postupanje je u oblasti sprječavanja korupcije, čuvanja službene tajne i etike u javnim službama. Na primjer, kada ovlašteni predlagač uvjeri sud da se neko nepošteno obogatio, sud izdaje nalog prema kojem dotična osoba mora uputiti odgovarajuću sumu novca Ministarstvu finansija ili drugoj osobi koju odredi sud. Toj osobi kao i drugim osobama je zabranjeno raspolaganje imovinom (novcem i drugom imovinom, nekretninama ili ličnom, naslijeđenom ili pokretnom imovinom, imovinom koja se nalazi van države¹⁹¹). Smatra se, dok se ne dokaže suprotno, da je ta osoba upletena u nepošteno bogaćenje ako ima, s obzirom na svoju funkciju, mogućnost da drugima pruža usluge, da je druga osoba imala korist od njenog djelovanja i ako u isto vrijeme ta osoba nije mogla odgovarajuće protumačiti otkuda joj stečena imovina odnosno sredstva. Osoba može po nalogu suda, a na prijedlog nadležnog predlagača dati pisanu izjavu pod zakletvom (*affidavit*) o izvoru sporne imovine.

Izmjenama zakona iz 2005. godine data je mogućnost oduzimanja gotovine neposredno na samom mjestu (bilo gdje) za koju se pretpostavlja da je nastala uslijed ili u vezi s krivičnim djelima. Prije izmjene to je vrijedilo samo za slučajeve koji su se odnosili na trgovinu drogom.

---

¹⁹⁰ Član 16B Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o imovinskoj koristi stečenoj krivičnim djelom iz 2005. Godine, izvor – internetska stranica: www.irishstatutebook.ie/ (datum pristupa stranici: 23.01.2012.)

¹⁹¹ Član 16B, stav (c) Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o imovinskoj koristi stečenoj krivičnim djelom iz 2005. godine

UJEDINJENO KRALJEVSTVO

Slično kao u Irskoj, i u Ujedinjenom Kraljevstvu¹⁹² postoji Zakon o imovinskoj koristi stečenoj krivičnim djelima (*Proceeds of Crime Act, 2002*), koji je izmijenjen i dopunjen dva puta - Zakonom o teškim krivičnim djelima i policiji (*Serious Organized Crime and Police Act, 2005*) i Zakonom o teškim krivičnim djelima (*Serious Crime Act, 2007*).

Imovinu je do 1. aprila 2008. godine oduzimalo i za nju brinulo posebno tijelo - Agencija za oduzimanje imovine (*Assets Recovery Agency - ARA*), koje je imalo nadležnost da obavlja postupke građanskog oduzimanja imovine (*civil recovery*) stečene nezakonitim postupanjem te imovine iz naslova poreznih prijestupa, pri čemu je sama obavljala porezne procjene. Pored toga, bila je nadležna i za oduzimanje imovinske koristi prema presudi u krivičnom postupku (*confiscation*). U principu su zakonske ovlasti navedenoj agenciji omogućavale da zahtijeva oduzimanje, još prije zamrzavanja imovine stečene krivičnim djelima pri posebnom sudu (*High Court*). Zakon o teškim krivičnim djelima iz 2007. godine ujedinio je funkcije građanske zaplijene i ukinuo Agenciju za oduzimanje imovine, a njene nadležnosti dodijelio Agenciji za teška krivična djela (SOCA).

Kriteriji za uključivanje agencije (SOCA) u postupak građanske zaplijene su sljedeći:

- krivični progon nije pokrenut odnosno nije završen presudom;
- za građansko oduzimanje mora postojati dokaz o krivičnom djelu, koje je dovelo do nastanka sporne imovine, pri čemu je dovoljan građanski standard dokazivanja, npr. balans mogućnosti. Mogu se upotrebljavati dokazi koji u krivičnom postupku ne bi bili dovoljni (npr. glasine, izjave suoptuženika itd.). I profesionalno mišljenje iskusnog policajca koji dobro poznaje posao se može upotrijebiti kao izjava izvedenog svjedoka;
- u poreznim poslovima mora postojati materijal koji predstavlja pouzdane informacije kao osnova za utemeljenu sumnju da je neoporeziva imovina nastala krivičnim djelom;
- sporna imovina mora biti vrijedna najmanje 10.000 funti i stečena u proteklih 12 godina, a ako je porez u pitanju, u proteklih 20 godina;
- agenciji treba ustupiti sve potrebne dokumente, kako krivične tako i finansijske.

Upućivanje posla agenciji je standardizirano i za to je propisan poseban obrazac. Građansko oduzimanje može zahtijevati tužilaštvo. SOCA se bavi poslovima koji su važni za opću korist, a manje važne poslove pokrivaju druge agencije na lokalnom nivou. Cilj oduzimanja imovine je da se spriječi korištenje imovinske koristi stečene krivičnim djelom za finansiranje novih krivičnih djela. Rizik gubitka sredstava, prema uvjerenju britanskih stručnjaka, odvraća počinitelje od izvršenja krivičnih djela. **Za razliku od krivičnog postupka u građanskoj zaplijeni, naglasak nije na pojedincu osuđenom zbog krivičnog djela, već na imovini koja je stečena krivičnim djelom.** Agencija ima brojne nadležnosti za izdavanje naloga, a konačno oduzimanje imovine po odobrenju suda (*High Court*). U vezi sa poreznom istragom, Agencija je obavlja onda kada osnovano sumnja da pojedinac posjeduje imovinu koja je rezultat njegove vlastite krivične aktivnosti ili krivične aktivnosti neke druge osobe.

---

¹⁹² Istraživanje Istraživačkog sektora Državnog zbora Slovenije *Neupravičeno pridobljeno premoženje - pregled zakonodaje*, od 10.04.2008. godine, str. 15-17.

Kada se ne radi o rezultatu krivičnog djela odnosno u fazi kada još nema govora o građanskom oduzimanju kao posljedici nezavršenog odnosno nepokrenutog krivičnog postupka, nelegalna odnosno neobjašnjena imovina pojedinca može se utvrđivati u poreznom postupku. S tim u vezi je u Ujedinjenom kraljevstvu 2005. godine uveden postupak građanske istrage poreznih prevara. Postupak se vodi u skladu s kodeksom djelovanja Poreznog i carinskog ureda (*HM Revenue & Customs*). Predmet istrage su teške porezne prevare (*serious fraud*). Obavlja se kada postoji sumnja o nepravilnosti u vezi s posrednim (indirektnim) ili neposrednim (direktnim) poreznim obavezama pojedinca. Kada se navedeni Ured odluči za građansku istragu porezne prevare, još nije pokrenuto krivično gonjenje. Ispitivanoj osobi se da mogućnost da u cjelosti otkrije sve nepravilnosti vezane za njene porezne poslove. Ako i u građanskoj istrazi dostavi lažne dokumente odnosno da lažne izjave s namjenom porezne prevare, Ured može pokrenuti krivičnu istragu u cilju progona takvog postupanja.

Porezni i carinski ured te SOCA koordiniraju svoj rad koji se odnosi na oporezivanje imovine stečene krivičnim djelima, na porezni sistem i građansku istragu imovinske koristi stečene krivičnim djelima.

LITERATURA I IZVORI

Golobinek, Robert 2006, Financial Investigations and Confiscation of Proceeds from Crime, *Council of Europe*, internetska stranica Vijeća Evrope: www.coe.int/

Istraživanje Istraživačkog sektora Državnog zbora Slovenije *Nepravilno pridobljeno premoženje – pregled zakonodaje*, od 10.04.2008. godine

Mujanović, Eldan 2011, Oduzimanje imovinske koristi pribavljene počinjenjem koruptivnih krivičnih djela (analiza pravnog okvira u Bosni i Hercegovini), *Transparency International Bosna i Hercegovina*, internetska stranica TI BiH: <http://ti-bih.org/>

Izveštaj o napretku Bosne i Hercegovine u 2011. godini, internetska stranica Direkcije za evropske integracije Bosne i Hercegovine: <http://www.dei.gov.ba/>

Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, internetska stranica Službenog lista Bosne i Hercegovine: www.slist.ba/

Službeni glasnik RS, internetska stranica Narodne skupštine RS: <http://www.narodnaskupstinars.net/>

Council of Europe, Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism, Warsaw, 16.V.2005, internetska stranica Vijeća Evrope: <http://conventions.coe.int/>

Internetska stranica Narodnih novina Republike Hrvatske: <http://narodne-novine.nn.hr/>

Internetska stranica Ministarstva pravde Srbije: <http://www.mpravde.gov.rs>,

Internetska stranica Narodne skupštine Republike Srbije: www.parlament.gov.rs

Internetska stranica Uradnog lista Republike Slovenije: www.uradni-list.si/

Internetska stranica Italijanske agencije za javnu imovinu: www.agenziademanio.it

Internetska stranica: www.irishstatutebook.ie/

Wikipedia: <http://en.wikipedia.org/>